Nektar pokynů

Śrī Śrīmad
A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupāda
zakladatel-ācārya Mezinárodní společnosti pro vědomí Krsny

Předmluva

Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy je vedeno pod dohledem Śrīly Rūpy Gosvāmīho. Gauḍīya-vaiṣṇavové neboli bengálští vaiṣṇavové jsou většinou následovníci Śrī Caitanyi Mahāprabhua. Šest Gosvāmīch z Vṛndāvanu jsou Jeho přímí žáci. Śrīla Narottama dāsa Ṭhākura proto zpíval:

rūpa-raghunātha-pade ha-ibe ākuti
kabe hāma bujhaba se yugala-pīriti

„Až zatoužím porozumět spisům, které zanechali Gosvāmī, budu schopen porozumět transcendentálním láskyplným vztahům Rādhy a Kṛṣṇy.“ Śrī Caitanya Mahāprabhu se zjevil, aby obdařil lidskou společnost vědou o Kṛṣṇovi. Nejvznešenější z činností Pána Kṛṣṇy jsou Jeho zábavy s *gopīmi* ve vztahu milostné lásky. Śrī Caitanya Mahāprabhu se zjevil v náladě Śrīmatī Rādhārānī, nejlepší z *gopī*. Abychom tedy porozuměli poslání Pána Śrī Caitanyi Mahāprabhua a následovali v Jeho stopách, musíme se velice upřímně ubírat ve stopách šesti Gosvāmīch – Śrī Rūpy, Sanātany, Bhaṭṭy Raghunātha, Śrī Jīvy, Gopāla Bhaṭṭy a Dāse Raghunātha.

Śrī Rūpa Gosvāmī byl vůdcem všech Gosvāmīch a zanechal nám tuto *Upadeśāmṛtu* (Nektar pokynů), aby nás vedl v našich činnostech. Śrī Caitanya Mahāprabhu po sobě zanechal osm veršů zvaných *Śikṣāṣṭaka* a Rūpa Gosvāmī nám dal *Upadeśāmṛtu,* aby se z nás mohli stát čistí vaiṣṇavové.

Ve všech duchovních záležitostech je naší první povinností ovládat mysl a smysly. Neovládáme-li svou mysl a smysly, nemůžeme v duchovním životě udělat žádný pokrok. V hmotném světě je každý poután kvalitami vášně a nevědomosti. Následováním pokynů Rūpy Gosvāmīho se musíme povýšit na úroveň dobra, *sattva-guṇy*, a pak nám bude vyjeveno vše o tom, jak udělat další pokrok.
Pokrok v rozvoji vědomí Kṛṣṇy závisí na přístupu následovníka. Následovník hnutí pro vědomí Kṛṣṇy by se měl stát dokonalým gosvāmīm. Vaiṣṇavové jsou obvykle známí jako gosvāmī. Ve Vṛndāvanu je tímto titulem označován představený každého chrámu. Z každého, kdo se chce stát dokonalým oddaným Kṛṣṇy, se musí stát gosvāmī. Go znamená „smysly“ a svāmī znamená „pán“. Dokud neovládáme své smysly a mysl, nemůžeme se stát gosvāmīm, a abychom dosáhli nejvyššího úspěchu v životě – aby se z nás stali gosvāmī a pak čistí oddaní Pána – musíme dodržovat pokyny Śrīly Rūpy Gosvāmīho známé
jako *Upadeśāmṛta*. Śrīla Rūpa Gosvāmī nám zanechal mnoho jiných knih jako *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, *Vidagdha-mādhava* a *Lalita-mādhava*, ale *Upadeśāmṛta* obsahuje první pokyny pro začínající oddané. Měli bychom je dodržovat velmi přísně. Pak snadněji dovedeme svůj život k úspěchu.
Hare Kṛṣṇa.
A.C. Bhaktivedanta Svāmī
20. září 1975, Viśvarūpa-mahotsava
Kṛṣṇa-Balarāma Mandira
Ramaṇa-reti, Vṛndāvan, Indie

NoI 1

वाचो वेगं मनसः क्रोधवेगं जिह्वावेगमुदरोपस्थवेगम् ।
एतान्वेगान्यो विषहेत धीरः सर्वामपीमां पृथिवीं स शिष्यात् ॥ १ ॥

vāco vegaṁ manasaḥ krodha-vegaṁ
jihvā-vegam udaropastha-vegam
etān vegān yo viṣaheta dhīraḥ
sarvām apīmāṁ pṛthivīṁ sa śiṣyāt

Synonyma

vāca — řeči; *vegam* — touha; *manasaḥ* — mysli; *krodha* — hněvu; *vegam* — touha; *jihvā* — jazyka; *vegam* — touha; *ud ara-upastha* — žaludku a
genitálií; *vegam* — touha; *etān* — tyto; *vegān* — touhy; *yaḥ* — kdokoliv; *viṣaheta* — dokáže
snášet; *dhīraḥ* — vyrovnaný; *sarvām* — celý; *api* — zajisté; *imām* — tento; *pṛthivīm* — svět; *saḥ* — tento
člověk; *śiṣyāt* — může přijímat žáky.

Překlad

Vyrovnaný člověk, který dokáže ovládat touhu mluvit, nenechá se unášet žádostmi mysli, snáší projevy hněvu a žádosti jazyka, žaludku a genitálií, je způsobilý přijímat žáky po celém světě.

Význam

Parīkṣit Mahārāja položil ve *Śrīmad Bhāgavatamu* (6.1.9-10) Śukadevovi Gosvāmīmu mnoho inteligentních otázek. Jedna z nich byla: „Proč lidé podstupují odčinění, když nejsou schopni ovládat své smysly?“ Zloděj může například velmi dobře vědět, že za krádež může jít do vězení, a může dokonce na vlastní oči vidět, jak policie zatýká jiného zloděje, ale přesto dál krade. Zkušenost získáváme naslouchánim a pozorováním. Méně inteligentní člověk získává zkušenosti pozorováním a inteligentnější člověk je získává nasloucháním. Dozví-li se inteligentní člověk ze zákoníků a *śāster* neboli písem, že krást se nemá, a zaslechne-li, že zloděj je potrestán a uvězněn, vyvaruje se krádeže. Méně inteligentní člověk musí být nejdříve uvězněn a potrestán za krádež, aby se naučil, že má přestat krást. Hloupý darebák však může slyšet, vidět a být dokonce potrestán, ale přesto bude v kradení pokračovat. I když ho vláda potrestá a odpyká si trest, bude krást znovu, jakmile se dostane z vězení. Považuje-li se trest ve vězení za odčinění, jaký je jeho užitek? Mahārāja Parīkṣit se tedy zeptal:

dṛṣṭa-śrutābhyāṁ yat pāpaṁ
jānann apy ātmano ’hitam
karoti bhūyo vivaśaḥ
prāyaścittam atho katham

kvacin nivartate ’bhadrāt

kvacic carati tat punaḥ
prāyaścittam atho 'pārthaṁ
manye kuñjara-śaucavat

Mahārāja Parīkṣit přirovnává odčinění ke koupeli slona. Slon se může velmi důkladně vykoupat v řece, ale jakmile vyleze na břeh, popráší se hlínou. Jakou cenu má tato koupel? I mnoho lidí věnujících se duchovnímu životu pronáší Hare Kṛṣṇa mahā-mantru a zároveň se dopouští mnoha zakázaných věcí s myšlenkou, že pronášení odstraní jejich přestupky. Proti pronášení svatého jména Kṛṣṇy existuje deset druhů přestupků a tento přestupek se nazývá *nāmno balād yasya hi pāpa-buddhiḥ*, hřešení na síle pronášení Hare Kṛṣṇa mahā-mantry. Někteří křesťané podobně chodí do kostela, aby se vyzpovídali z hříchů, a myslí si, že zpověď před knězem a nějaké pokání je zbaví následků jejich týdenních hříchů. Jakmile uplyne sobota a přijde neděle, začnou znovu hřešit v očekávání odpuštění příští sobotu. Parīkṣit Mahārāja, nejinteligentnější král své doby, tento druh *prāyaścitty*, odčinění, zavrhl. Śukadeva Gosvāmī, který byl stejně inteligentní, jako vhodný duchovní učitel Mahārāje Parīkṣita králi odpověděl a ujistil ho, že jeho prohlášení o odčinění je správné. Hříšné činnosti nemohou být odčiněny zbožnými. Skutečným odčiněním je probuzení našeho neprojeveného vědomí Kṛṣṇy.

Opravdové odčinění vyžaduje získat skutečné poznání a k tomu slouží zavedená metoda. Dodržuje-li člověk hygienické zásady, neonemocní. Aby znovu nabyl svého původního poznání, také se musí řídit podle určitých zásad.

Usměrněnému životu se říká *tapasya*. Postupně se můžeme povýšit na úroveň skutečného poznání neboli vědomí Kṛṣṇy askezí a celibátem (*brahmacarya*), ovládáním mysli, smyslů, rozdáváním svého majetku jako milodarů, přísnou pravdomluvností, dodržováním čistoty a prováděním *yoga-āsan*. Poštěstí-li se však někomu, že se mu dostane společnosti čistého oddaného, může snadno překonat všechny metody ovládání mysli *yogovým* procesem pouhým dodržováním usměrňujících zásad vědomí Kṛṣṇy – vyhýbání se nedovolenému pohlavnímu styku, jedení masa, požívání omamných látek a hazardování – a tím, že se zapojí do oddané služby Nejvyššímu Pánu pod vedením pravého duchovního učitele. Tuto jednoduchou metodu doporučuje Śrīla Rūpa Gosvāmī.

Nejdříve musíme ovládnout svou řeč. Každý z nás má schopnost mluvit a jakmile dostaneme příležitost, využijeme jí. Nemluvíme-li o vědomí Kṛṣṇy, mluvíme o všemožných nesmyslech. Žába na poli mluví tak, že kváká a každý, kdo má jazyk, chce také mluvit, i když nemá kromě nesmyslů co říci. Kvákání žáby však pouze přivolává hada: „Prosím, přijď sem a sežer mě.“ Žába kváká i přesto, že si přivolává smrt. Řeč materialistických lidí a neosobních māyāvādských filozofů lze přirovnat ke kvákání žab. Neustále mluví nesmysly a tak zvou smrt, aby si pro ně přišla. Ovládání řeči však neznamená dobrovolně mlčet (vnější způsob zvaný *mauna*), jak si myslí māyāvādští filozofové. Mlčení se může zdát nějakou dobu nápomocné, ale nakonec nepovede k úspěchu. Śrīla Rūpa Gosvāmī doporučuje pozitivní způsob

ovládání řeči – *kṛṣṇa-kathā,* zapojení řeči do opěvování Nejvyššího Pána Śrī Kṛṣṇy. Jazyk může opěvovat jméno, podobu, vlastnosti a zábavy Pána. Kazatel *kṛṣṇa-kathā* je neustále mimo dosah smrti. To je význam ovládání touhy mluvit.

Nestálost nebo těkavost mysli (*mano-vega*) ovládneme, můžeme-li připoutat svou mysl k lotosovým nohám Kṛṣṇy. *Caitanya-caritāmṛta* (*Madhya* 22.31.) říká:

kṛṣṇa – sūrya-sama; māyā haya andhakāra
yāhāṅ kṛṣṇa, tāhāṅ nāhi māyāra adhikāra

„Kṛṣṇa je jako slunce a *māyā* je jako tma. Je-li slunce přítomné, nemůže být tma. Je-li Kṛṣṇa přítomen v mysli, není možné, aby byla rozrušována vlivem *māyi.“ Yogový* způsob zavrhování všech hmotných myšlenek nepomůže. Snažit se vytvořit v mysli vzduchoprázdno je nepřirozené. Prázdnota nemůže trvat dlouho. Myslíme-li však neustále na Kṛṣṇu, jak nejlépe Kṛṣṇovi sloužit, naše mysl bude přirozeně ovládnuta. Stejně se dá ovládat i hněv. Hněv nemůžeme zastavit úplně, ale jestliže se rozzlobíme na ty, kteří pomlouvají Pána nebo Jeho oddané, ovládneme svůj hněv v rámci vědomí Kṛṣṇy. Pán Caitanya Mahāprabhu se rozzlobil na zlotřilé bratry Jāgāie a Mādhāie, kteří pomlouvali a poranili Nityānandu Prabhua. V *Śikṣāṣṭace* Śrī Caitanya napsal: *tṛṇād api sunīcena taror api sahiṣṇunā:* „Člověk by měl být pokornější než tráva a snášenlivější než strom.“ Někdo se může zeptat, proč Pán projevil svůj hněv. Jde o to, že bychom měli být připraveni snášet všechny urážky určené nám, ale pomlouvá-li někdo Kṛṣṇu nebo Jeho čistého oddaného, skutečný oddaný

se rozzlobí, a proti urážlivcům zakročí jako oheň. *Krodha,* hněv, nemůže být zastaven, může však být správně použit. Rozhněvaný Hanumān zapálil Lanku, a přesto je uctíván jako největší oddaný Pána Rāmacandry. To znamená, že použil svůj hněv správným způsobem. Arjuna slouží jako další příklad. Nechtěl bojovat, ale Kṛṣṇa podnítil jeho hněv: „Musíš bojovat!“ Bojovat bez hněvu je nemožné. Hněv však ovládneme, použijeme-li ho ve službě Pánu.

Pokud se týká žádostí jazyka, všichni víme, že jazyk chce jíst chutná jídla. Většinou bychom neměli jazyku dovolit, aby jedl podle své volby, ale měli bychom jej ovládat jedením *prasādam.* Postoj oddaného je, že bude jíst pouze tehdy, když mu Kṛṣṇa dá *prasādam.* To je způsob, jak ovládat žádosti jazyka. Měli bychom jíst *prasādam* ve stanovenou dobu a nechodit do restaurací nebo cukráren, jen abychom uspokojili vrtochy jazyka nebo žaludku. Přidržíme-li se zásady jíst pouze *prasādam,* můžeme ovládnout žádosti žaludku a jazyka.

Podobným způsobem můžeme ovládnout žádosti genitálií, pohlavní pud, nepoužíváme-li jich neopodstatněně. Pohlavní orgány bychom měli použít ke zplození Kṛṣṇy si vědomého dítěte, jinak ne. Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy doporučuje manželství nikoliv pro uspokojování pohlavních orgánů, nýbrž pro plození Kṛṣṇy si vědomých dětí. Jakmile děti trochu vyrostou, jsou poslány do gurukuly, kde se učí, jak se stát oddanými zcela si vědomými Kṛṣṇy. Je třeba mnoho takových dětí a ten, kdo je schopný přivést na svět Kṛṣṇy si vědomé potomstvo, má dovoleno použít svých genitálií.

Když je člověk plně zběhlý v Kṛṣṇy si vědomém způsobu ovládání se, získá vlastnosti pravého duchovního učitele. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura napsal ve svém výkladu k *Upadeśāmṛtě* nazvaném *Anuvṛtti*, že naše ztotožňování se s hmotou vytváří tři druhy tužeb – touhu mluvit, touhy či žádosti mysli a žádosti těla. Stane-li se živá bytost obětí těchto tří druhů žádostí, její život se stane nepříznivým. Ten, kdo umí odolávat těmto žádostem a touhám, se nazývá *tapasvī* neboli člověk provádějící askezi. *Tapasyou* můžeme přemoci pouto hmotné energie, vnější energie Nejvyšší Osobnosti Božství.
Zmiňujeme-li se o touze mluvit, máme na mysli zbytečné mluvení například neosobních māyāvādských filozofů, lidí zaměstnaných plodonosnými činnostmi (odborně zvaných *karma-kāṇḍa*) nebo materialistických lidí, kteří si pouze chtějí neomezeně užívat života. Všechny tyto řeči nebo literatura jsou praktickým projevem touhy mluvit. Mnoho lidí nesmyslně mluví a píše svazky zbytečných knih, což je vše výsledkem touhy mluvit. Chceme-li se vyvarovat tohoto sklonu, musíme usměrnit naši řeč na náměty týkající se Kṛṣṇy. Vysvětluje to *Śrīmad Bhāgavatam* (1.5.10-11):

na yad vacaś citra-padaṁ harer yaśo
jagat-pavitraṁ pragṛṇīta karhicit
tad vāyasaṁ tīrtham uśanti mānasā
na yatra haṁsā niramanty uśik-kṣayāḥ

„Slova, která nepopisují slávu Pána, který jediný může posvětit ovzduší celého vesmíru, považují zbožní lidé za poutní místa pro vrány. Osobnosti dokonalé po všech

stránkách sídlí v transcendentálním sídle, a proto v nich nenacházejí žádnou radost.“

tad-vāg-visargo janatāgha-viplavo
yasmin prati-ślokam abaddhavaty api
nāmāny anantasya yaśo ’ṅkitāni yat
śṛṇvanti gāyanti gṛṇanti sādhavaḥ

„Naproti tomu literatura plná popisů transcendentální slávy jména, věhlasu, podob, zábav atd. neomezeného Nejvyššího Pána je odlišným výtvorem plným transcendentálních slov směřujících k revoluci v bezbožných životech svedené civilizace tohoto světa. Tuto transcendentální literaturu, i když nedokonale napsanou, poslouchají, zpívají a přijímají očištění lidé, kteří jsou naprosto čestní.

Závěr tedy je, že vyvarovat se zbytečného nesmyslného mluvení můžeme pouze když mluvíme o oddané službě Nejvyšší Osobnosti Božství. Měli bychom se neustále snažit užívat své řeči výhradně k tomu, abychom dosáhli vědomí Kṛṣṇy.

Roztěkaná mysl může být rozrušena dvojím způsobem. První se nazývá *avirodha-prīti* neboli neusměrněná připoutanost a druhá se nazývá *virodha-yukta-krodha*, hněv povstávající z nespokojenosti. Sklon k māyāvādské filozofii, víra ve výsledky plodonosných činností *karma-vādích* a víra v plány, které se zakládají na hmotných touhách, se nazývají *avirodha-prīti. Jñānī, karmī* a materialističtí plánovači většinou poutají pozornost podmíněných duší, ale když materialisté nemohou uskutečnit své plány a jejich

prostředky jsou zmařeny, zachvátí je hněv. Hněv povstává z neuspokojení hmotných tužeb.
Žádosti těla mohou být rozděleny do tří skupin - žádosti jazyka, žaludku a genitálií. Je patrno, že tyto tři smysly se na těle nacházejí v jedné přímce, a že tělesné žádosti začínají jazykem. Usměrníme-li žádosti jazyka omezením jeho činností na jedení prasádam, žádosti žaludku a genitálií mohou být automaticky ovládnuty. Šríla Bhaktivinóda Thákura v této souvislosti říká:

śarīra avidyā jāla, jaḍendriya tāhe kāla,
jīve phele viṣaya-sāgare
tā'ra madhye jihvā ati, lobhamāyā sudurmati,
tā'ke jetā kaṭhina saṁsāre
kṛṣṇa baḍa dayāmaya, karibāre jihvā jaya,
sva-prasāda-anna dila bhāi
sei annāmṛta khāo, rādhā-kṛṣṇa-guṇa gāo,
preme ḍāka caitanya-nitāi

„Ó Pane! Hmotné tělo je shluk nevědomosti a smysly jsou sítí cest vedoucích ke smrti. Z nějakého důvodu jsme spadli do oceánu hmotného smyslového požitku a ze všech smyslů je jazyk nejdravější a nejneovladatelnější. V tomto světě je velmi obtížné jazyk ovládnout, ale Ty, drahý Kṛṣṇo, jsi k nám velmi laskavý. Posíláš nám toto chutné *prasādam*, abys nám pomohl ovládnout jazyk. Přijměme tedy *prasādam* k naší plné spokojenosti a opěvujme Śrī Śrī Rādhu a Kṛṣṇu a s láskou volejme o pomoc Śrī Caitanyu a Prabhua Nityānandu.“

Rozlišujeme šest chutí (*rasa*) a je-li člověk strhnut jakoukoliv z nich, je ovládán žádostmi jazyka. Některé lidi přitahuje jedení masa, ryb, krabů, vajec a dalších pokrmů vytvořených spermatem a krví, a které se požívají v podobě mrtvých těl. Jiné lidi přitahuje zelenina, rostliny, špenát či mléčné produkty, avšak jen pro uspokojování žádostí jazyka. Člověk vědomý si Kṛṣṇy by měl zanechat jídla pro smyslový požitek – včetně používání nadměrného množství koření jako čili a tamarind. Betelové listy, *haritakī,* arekové oříšky, různé omamné koření používané při výrobě betelové směsi, tabák, LSD, marihuana, opium, alkohol, káva a čaj se požívají pro uspokojení nedovolených žádostí. Zvykneme-li si přijímat pouze zbytky jídla, jež bylo obětováno Kṛṣṇovi, můžeme se osvobodit ze zajetí *māyi.* Zelenina, obilí, ovoce, mléčné výrobky a voda je jídlo vhodné pro obětování Pánu a Pán Kṛṣṇa je sám předepisuje. Jí-li však někdo *prasādam* pouze pro jeho lahodnou chuť a přejídá se, také se stává obětí uspokojování žádostí jazyka. Śrī Caitanya Mahāprabhu nás učil, abychom se vyhýbali příliš lahodným pokrmům, i když je to *prasādam.* Obětujeme-li chutné pokrmy Božstvu s úmyslem si ho užívat, snažíme se uspokojit žádosti jazyka. Přijmeme-li pozvání boháče s myšlenkou, že dostaneme lahodné jídlo, snažíme se tím také uspokojit žádosti jazyka. V *Caitanya-caritāmṛtě* (*Antya* 6.227) je uvedeno:

jihvāra lālase yei iti-uti dhāya
śiśnodara-parāyaṇa kṛṣṇa nāhi pāya

„Člověk, která pobíhá sem a tam ve snaze uspokojit své chutě, a který je neustále připoután k žádostem svého žaludku a genitálií, nemůže dospět ke Kṛṣṇovi.“
Jak již bylo uvedeno, jazyk, žaludek a genitálie jsou umístěny v jedné přímce a patří do stejné skupiny. Śrī Caitanya řekl: *bhāla nā khāibe āra bhāla nā paribe:* „Neoblékej se přepychově a nejez lahodná jídla.“ (*Caitanya-caritāmṛta, Antya* 6.236)
Lidé trpící žaludečními nemocemi jsou alespoň podle tohoto rozboru ti, kteří nejsou schopni ovládat žádosti svého žaludku. Toužíme-li jíst více, než je nutné, automaticky si v životě vytváříme mnoho nepříjemností. Dodržujeme-li však postní dny jako Ekādaśī a Janmāṣṭamī, můžeme žádosti žaludku omezit.
Žádosti genitálií jsou dvojího druhu – patřičné a nepatřičné, neboli dovolený a nedovolený pohlavní styk. Když muž dospěje, může se oženit podle pravidel *śāster* a použít svých genitálií k plození pěkných dětí. To je dovolené a zbožné. Jinak je možné, že vyhledá mnoho nepřirozených prostředků, jak uspokojit žádosti genitálií bez jakéhokoliv omezení. Věnuje-li se člověk nedovolenému pohlavnímu životu, jak je definován v *śāstrách*, buď myšlením, plánováním, mluvením nebo skutečným pohlavním stykem či uspokojováním genitálií umělými způsoby, je sevřen v poutech *māyi*. Tyto pokyny nejsou určeny jen pro hospodáře, ale také pro lidi ve stádiu odříkání (*tyāgī*). Śrī Jagadānanda Paṇḍita v sedmé kapitole své knihy *Prema-vivarta* napsal:

vairāgī bhāi grāmya-kathā nā śunibe kāne
grāmya-vārtā nā kahibe yabe milibe āne

svapane o nā kara bhāi strī-sambhāṣaṇa
gṛhe strī chāḍiyā bhāi āsiyācha vana

yadi cāha praṇaya rākhite gaurāṅgera sane
choṭa haridāsera kathā thāke yena mane

bhāla nā khāibe āra bhāla nā paribe
hṛdayete rādhā-kṛṣṇa sarvadā sevibe

„Můj drahý bratře, jsi ve stádiu odříkání a neměl bys poslouchat rozhovory o obyčejných světských záležitostech, ani bys neměl mluvit o světských věcech, když se setkáš s ostatními. Nemysli na ženy dokonce ani ve snech. Vstoupil jsi do stádia odříkání se slibem, který ti nedovoluje stýkat se se ženami. Chceš-li se sdružovat s Caitanyou Mahāprabhuem, musíš vždy pamatovat, co udělal Choṭa Haridāsa a jak ho Pán zavrhl. Nejez labužnická jídla a neoblékej se do hezkých šatů, nýbrž vždy zůstaň skromný a služ Śrī Śrī Rādě a Kṛṣṇovi v hloubi svého srdce.“

Závěr je, že ten, kdo dokáže ovládat těchto šest – řeč, mysl, hněv, jazyk, žaludek a genitálie – má být nazýván *svāmī* nebo *gosvāmī. Svāmī* znamená pán a *gosvāmī* znamená pán smyslů (*go*). Když někdo vstoupí do stádia odříkání, přijímá titul *svāmī.* Neznamená to, že je pánem své rodiny, obce či společnosti; musí být pánem svých smyslů. Pokud není pánem svých smyslů, neměl by se

nazývat *gosvāmī,* ale *go-dāsa,* služebník smyslů. *Svāmī* a *gosvāmī* by měli následovat ve stopách šesti Gosvāmīch z Vṛndāvanu a zcela se oddat transcendentální láskyplné službě Pánu. Naproti tomu *go-dāsové* holdují službě smyslům nebo hmotnému světu. Nic jiného nedělají. *Go-dāse* Prahlāda Mahārāja dále popsal jako *adānta-go,* což označuje toho, kdo neovládá své smysly. *Adānta-go* se nemůže stát služebníkem Kṛṣṇy. Prahlāda Mahārāja ve *Śrīmad Bhāgavatamu* (7.5.30) řekl:

matir na kṛṣṇe parataḥ svato vā
mitho ’bhipadyeta gṛha-vratānām
adānta-gobhir viśatāṁ tamisraṁ
punaḥ punaś carvita-carvaṇānām

„Ti, kteří se rozhodli setrvat v hmotném světě kvůli uspokojování svých smyslů, nemají možnost získat vědomí Kṛṣṇy vlastní snahou, pomocí pokynů od jiných ani účastí na setkáních. Nespoutané smysly je táhnou do nejtemnějších oblastí nevědomosti a tak se bláznivě zabývají tím, čemu se říká ‚žvýkání přežvýkaného‘.“

NoI 2

अत्याहारः प्रयासश्च प्रजल्पो नियमाग्रहः ।
जनसङ्गश्च लौल्यं च षड्भिर्भक्तिर्विनश्यति ॥ २ ॥
atyāhāraḥ prayāsaś ca
prajalpo niyamāgrahaḥ
jana-saṅgaś ca laulyaṁ ca
ṣaḍbhir bhaktir vinaśyati

Synonyma

ati-āhāraḥ — přejídání nebo přílišné
shromažďování; *prayāsaḥ* — přílišná
snaha; *ca* — a; *prajalpaḥ* — plané
mluvení; *niyama* — pravidla písem; *āgrahaḥ* — přílišná
připoutanost k (nebo *agrahaḥ* – přílišné zanedbávání); *jana-saṅgaḥ* — společnost světských
lidí; *ca* — a; *laulyam* — planoucí touha či
chamtivost; *ca* — a; *ṣaḍbhiḥ* — těmito
šesti; *bhaktiḥ* — oddaná služba; *vinaśyati* — je zničena.

Překlad

Oddaná služba je zničena, jestliže se příliš zapleteme do těchto šesti činností: (1) jíme více, než je nutné, a shromažďujeme více peněz, než je třeba; (2) příliš se snažíme získat světské věci, které jsou těžko dosažitelné; (3) zbytečně mluvíme o světských tématech; (4)

dodržujeme pravidla písem jen kvůli tomu, abychom je dodržovali a ne kvůli duchovnímu pokroku, nebo je odmítáme a jednáme nezávisle a náladově; (5) stýkáme se se světskými lidmi, kteří se nezajímají o vědomí Kṛṣṇy a (6) toužíme po hmotných výsledcích.

Význam

Život člověka je určen k jednoduchému žití a hlubokému myšlení. Všechny podmíněné živé bytosti podléhají Pánově třetí energii, a proto je hmotný svět uspořádán tak, že jsme nuceni pracovat. Nejvyšší Osobnost Božství má tři hlavní energie. První se nazývá *antaraṅga-śakti* neboli vnitřní energie, druhá se nazývá *taṭastha-śakti* neboli okrajová energie a třetí se nazývá *bahiraṅga-śakti* neboli vnější energie. Živé bytosti tvoří okrajovou energii a setrvávají mezi vnitřní a vnější energií. *Jīvātmy,* nepatrné živé bytosti, jsou jako věčné služebnice podřízeny Nejvyšší Osobnosti Božství a musí zůstat pod kontrolou vnitřní nebo vnější energie. Jsou-li pod vlivem vnitřní energie, projevují svou přirozenou činnost – neustále oddaně slouží Pánu. To je potvrzeno v *Bhagavad-gītě* (9.13):

mahātmānas tu māṁ pārtha
daivīṁ prakṛtim āśritāḥ
bhajanty ananya-manaso
jñātvā bhūtādim avyayam

„Ó synu Pṛthy, ti, kdo nejsou zmateni – velké duše – jsou pod ochranou božské přirozenosti. Plně se zaměstnávají oddanou

službou, protože Mě znají jako původní nepomíjivou Nejvyšší Osobnost Božství.“

Slovo *mahātmā* se vztahuje na velkomyslné osoby, ne na duševně omezené. Omezené osoby se neustále věnují uspokojování smyslů a někdy své činnosti rozšíří a udělají něco dobrého pro ostatní prostřednictvím nějakého „ismu“ jako je nacionalismus, humanismus nebo altruismus. Mohou se vzdát svého smyslového požitku pro uspokojení smyslů ostatních, jako například členů rodiny, obce či společnosti v národním či v mezinárodním měřítku. Ve skutečnosti se jedná o rozšířené uspokojování smyslů z osobního na společenské. Tyto činnosti mohou být velmi dobré z materialistického hlediska, ale postrádají duchovní hodnotu. Jejich podstatou je smyslový požitek, osobní nebo rozšířený. Pouze když člověk uspokojuje smysly Nejvyššího Pána, může být nazýván *mahātmā* neboli velkomyslný člověk.

Ve výše citovaném verši *Bhagavad-gīty* se slova *daivīṁ prakṛtim* vztahují na vliv vnitřní energie neboli energii blaženosti Nejvyšší Osobnosti Božství. Tato energie blaženosti se projevuje jako Śrīmatī Rādhārāṇī nebo Její expanze Lakṣmí, bohyně štěstí. Je-li individuální *jīva* pod kontrolou vnitřní energie, její jedinou činností je uspokojování Kṛṣṇy neboli Viṣṇua. To je postavení *mahātmy.* Ten, kdo není *mahātmā,* je *durātmā,* omezený člověk. Mentálně omezený *durātmā* je postaven pod kontrolu Pánovy vnější energie, *mahāmāyi.*

Všechny živé bytosti v hmotném světě jsou pod kontrolou *mahāmāyi,* která má za úkol je vystavovat vlivu trojího utrpení: *adhidaivika-kleśa* (utrpení způsobená polobohy, například sucho, zemětřesení a bouře), *adhibhautika-kleśa* (utrpení způsobená jinými živými bytostmi, například hmyzem či nepřáteli) a *adhyātmika-kleśa* (utrpení způsobená vlastním tělem a myslí, například mentálními a fyzickými nemocemi). *Daiva-bhūtātma-hetavaḥ:* podmíněné duše vystavené těmto třem utrpením vlivem vnější energie trpí různými těžkostmi.
Hlavním problémem, se kterým se podmíněné duše střetávají, je opakované rození, stáří, nemoc a smrt. V hmotném světě musí člověk pracovat pro zachování těla a duše, ale jak je možné konat tuto práci způsobem prospěšným rozvoji vědomí Kṛṣṇy?
Všichni potřebujeme jídlo, oblečení, peníze a ostatní věci nezbytné pro zachování těla, ale neměli bychom shromažďovat více, než představují naše skutečné základní potřeby. Dodržujeme-li toto základní pravidlo, nebudeme mít potíže se zachováním těla.

Živé bytosti na nižším vývojovém stupni podle zákonů přírody nejí a neshromažďují více, než je nezbytné. Následkem toho v říši zvířat neexistují ekonomické problémy či nedostatek. Vysypeme-li na otevřeném prostranství pytel zrní, ptáci přiletí, sezobnou několik zrn a odletí. Člověk si však odnese celý pytel. Nají se tolik, kolik jeho žaludek snese, a zbytek se snaží uschovat ve spíži. Shromažďovat

více než je třeba (*atyāhāra*) je podle písem zakázáno. Nyní kvůli tomu trpí celý svět.
Snaha hromadit a jíst více než je třeba také způsobuje zbytečné úsilí (*prayāsa*). Bůh vše zařídil tak, že kdokoliv v kterékoliv části světa může žít velmi klidně, má-li kousek země a krávu, kterou může dojit. Nemusí se stěhovat za živobytím, protože si může vypěstovat obilí a získat mléko od krav kdekoliv. To může vyřešit všechny ekonomické problémy. Člověk naštěstí dostal vyšší inteligenci pro rozvíjení vědomí Kṛṣṇy neboli poznání Boha, vztahu k Němu a konečného cíle života, lásky k Bohu. Takzvaní civilizovaní lidé se bohužel nestarají o realizaci Boha, používají svou inteligenci k nadbytečnému hromadění a jedí jen kvůli uspokojování jazyka. Bůh vše zařídil tak, že lidé na celém světě mají dostatečné možnosti k získání mléka a obilí, ale místo aby takzvaní inteligentní lidé použili své vyšší inteligence k rozvíjení duchovního vědomí, zneužívají ji k výrobě mnoha zbytečných a nežádoucích věcí. Proto jsou otvírány továrny, jatka, veřejné domy a obchody s lihovinami. Poradíme-li lidem, aby neshromažďovali příliš mnoho majetku, aby se nepřejídali či nepracovali nadbytečně kvůli umělému blahobytu, myslí si, že jim radíme, aby se vrátili k primitivnímu způsobu života. Lidé většinou neradi přijímají jednoduchý život a hluboké myšlení. To je jejich neštěstí.
Lidský život je určen k realizaci Boha a k tomuto účelu člověk dostal vyšší inteligenci. Ti, kdo věří, že tato vyšší inteligence je určena k dosažení vyššího stavu, by měli

dodržovat pokyny védských písem. Přijetím těchto pokynů od vyšších autorit můžeme skutečně nabýt dokonalého poznání a dát životu skutečný smysl.
Ve *Śrīmad Bhāgavatamu* (1.2.9.) Śrī Sūta Gosvāmī popisuje správnou *dharmu* člověka takto:

dharmasya hy āpavargyasya
nārtho 'rthāyopakalpate
nārthasya dharmaikāntasya
kāmo lābhāya hi smṛtaḥ

„Všechny předepsané činnosti (*dharma*) jsou zajisté určeny ke konečnému vysvobození. Nikdy bychom je neměli konat kvůli hmotnému zisku. Navíc člověk, který je zaměstnán nejvyšší předepsanou službou (*dharmou*), by nikdy neměl používat hmotného zisku k rozvíjení smyslového požitku.“
První stupeň civilizace spočívá v povinnostech konaných podle předpisů písem. Vyšší inteligence lidské bytosti by měla být rozvíjena v zájmu porozumění základní *dharmy.* Ve společnosti existují různá náboženská pojetí označovaná jako hinduistická, křesťanská, židovská, muslimská, buddhistická atd., neboť bez náboženství není lidská společnost o nic lepší než zvířecí.
Náboženství je určeno k dosažení osvobození, ne k získání chleba (*dharmasya hy āpavargyasya nārtho 'rthāyopakalpate*). Lidská společnost někdy vytvoří systém takzvaného náboženství za účelem hmotného pokroku, ale to má do cílů skutečné *dharmy* daleko. Náboženství vyžaduje porozumění Božím zákonům, protože jejich náležité dodržování nás nakonec vyprostí z pout hmoty. To je

skutečným účelem náboženství. *Atyāhāra* neboli přílišná touha po blahobytu způsobuje, že lidé bohužel přijímají náboženství kvůli tomuto hmotnému blahobytu. Skutečné náboženství však učí lidi, aby byli spokojeni se základními životními nezbytnostmi a přitom rozvíjeli vědomí Kṛṣṇy. I když potřebujeme ekonomický rozvoj, skutečné náboženství ho dovoluje jen k zajištění základních nezbytností hmotné existence. *Jīvasya tattva-jijñāsā:* skutečným smyslem života je dotazovat se na Absolutní Pravdu. Nesnažíme-li se (*prayāsa*) dotazovat se na Absolutní Pravdu, budeme pouze zvyšovat snahu uspokojit naše umělé potřeby. Člověk, který chce žít duchovním životem, by se měl vyvarovat světských snah.

Další překážkou je *prajalpa*, zbytečné mluvení. Setkáme-li se s několika přáteli, okamžitě začneme zbytečně tlachat, jako když kvákají žáby. Musíme-li mluvit, měli bychom mluvit o hnutí pro vědomí Kṛṣṇy. Lidé, kteří nejsou jeho členy, se zajímají o čtení mnoha novin, časopisů, románů, luštění křížovek a mnoho podobných nesmyslných věcí. Tímto způsobem pouze maří svůj cenný čas a energii. Staří lidé v západních zemích, kteří odešli z aktivního života, hrají karty, chytají ryby, dívají se na televizi a debatují o zbytečných společensko-politických záležitostech. Všechny tyto pošetilé činnosti se řadí do kategorie *prajalpa.* Inteligentní člověk, který se zajímá o vědomí Kṛṣṇy, by se nikdy neměl účastnit podobných činností.

Jana-saṅga označuje sdružování se s osobami, které se nezajímají o vědomí Kṛṣṇy. Této společnosti bychom se měli

přísně vyhýbat. Śrīla Narottama dāsa Ṭhākura nám poradil, abychom žili pouze ve společnosti oddaných vědomých si Kṛṣṇy (*bhakta-sane vāsa*). Měli bychom se vždy věnovat službě Pánu ve společnosti Jeho oddaných. Společnost osob se stejným zaměstnáním velmi pomáhá v něm pokročit. Kvůli tomu materialističtí lidé zakládají různé společnosti a kluby, aby zkvalitnili své snahy. Ve světě obchodu například najdeme takové instituce jako burzy a obchodní komory. Proto jsme založili Mezinárodní společnost pro vědomí Kṛṣṇy, abychom dali lidem možnost stýkat se s těmi, kteří na Kṛṣṇu nezapomněli. Duchovní společnost, kterou nabízí hnutí Hare Kṛṣṇa, se zvětšuje den ode dne. Mnoho lidí z různých částí světa se připojuje k této společnosti, aby probudilo své neprojevené vědomí Kṛṣṇy.

Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura napsal ve svém komentáři *Anuvṛtti*, že přílišná snaha mentálních spekulantů či suchopárných filozofů získat poznání spadá do kategorie *atyāhāra* (shromažďování více, než je třeba). Podle *Śrīmad Bhāgavatamu* je snaha filozofických spekulantů psát mnoho knih o suchopárné filozofii postrádající vědomí Kṛṣṇy naprosto zbytečná.

Práce *karmīch* psát spousty knih o ekonomickém rozvoji spadá také do kategorie *atyāhāra.* Podobně ty, kdo netouží po vědomí Kṛṣṇy a chtějí pouze vlastnit více a více hmotných věcí – ať v podobě vědeckého poznání nebo finančních zisků – ovládá *atyāhāra.*

Karmī shromažďují prací více a více peněz pro budoucí pokolení jen proto, že neznají své budoucí postavení. Tito

pošetilí lidé se zajímají jen o získávání většího a většího množství peněz pro své syny a vnuky a ani nevědí, jaké bude jejich postavení v příštím životě. Existuje mnoho případů, které to dokládají. Velký *karmī* jednou shromáždil pro své syny a vnuky velké bohatství, ale později se podle své *karmy* narodil v ševcově domě poblíž budovy, kterou ve svém předchozím životě postavil pro své děti. Když přišel do svého dřívějšího domu, jeho dřívější synové a vnuci ho zbili botami. Dokud se *karmī* a *jñānī* nezačnou zajímat o vědomí Kṛṣṇy, budou pouze promarňovat svůj život bezvýslednými činnostmi.

Přijímat nějaká pravidla písem kvůli okamžitému prospěchu, jak prosazují stoupenci utilitarismu, se nazývá *niyama-āgraha* a zanedbávat pravidla *śāster,* které jsou určeny k duchovnímu rozvoji, se nazývá *niyama-agraha.* Slovo *āgraha* znamená „dychtivost přijmout“ a *agraha* znamená „neschopnost přijmout“. Přidáním slova *niyama* („pravidla“) ke každému z těchto slov vznikne slovo *niyamāgraha. Niyamāgraha* má tedy dvojí význam podle konkrétní kombinace slov. Lidé zajímající se o vědomí Kṛṣṇy by neměli dychtit přijímat pravidla kvůli ekonomickému pokroku, nýbrž by měli s pevnou vírou přijímat pravidla písem pro pokrok v rozvoji vědomí Kṛṣṇy. Měli by přísně dodržovat usměrňující zásady, tj. vyhýbat se nedovolenému sexu, jedení masa, hazardu a omamným látkám.

Také bychom se měli vyhýbat společnosti *māyāvādīch,* kteří pouze pomlouvají vaiṣṇavy (oddané). *Bhukti-kāmī* se zajímá

o hmotné štěstí, *mukti-kāmī* touží po osvobození splynutím s beztvarým Absolutnem (Brahmanem) a *siddhi-kāmī* touží po dokonalosti mystické *yogové* praxe – každý z nich může být označen jako *atyāhārī.* Stýkat se s těmito lidmi není vůbec žádoucí.

Touhy rozšířit mysl dovršením mystické *yogy,* splynout s Brahmanem či dosáhnout rozmarného hmotného prospěchu jsou všechny zahrnuty v kategorii chamtivosti (*laulya*). Všechny pokusy získat tyto hmotné výhody nebo takzvaný duchovní pokrok jsou překážkami na cestě rozvoje vědomí Kṛṣṇy.

Novodobé spory o moc mezi kapitalisty a komunisty jsou následkem vyhýbání se radě Śrīly Rūpy Gosvāmīho, jež se týká *atyāhāry.* Moderní kapitalisté hromadí více bohatství, než je třeba, a komunisté jim závidí jejich blahobyt a snaží se všechno bohatství a majetek znárodnit. Komunisté naneštěstí nevědí, jak vyřešit problém majetku a jeho rozdělení. To má za následek, že když bohatství kapitalistů padne do rukou komunistů, nevzejde z toho žádné řešení. Proti oběma filozofiím stojí filozofie vědomí Kṛṣṇy, podle níž všechno bohatství patří Kṛṣṇovi. Dokud správa všeho bohatství nepřipadne Kṛṣṇovi, ekonomický problém lidstva nebude vyřešen. Tím, že se majetek předá do rukou komunistů nebo kapitalistů, se nemůže nic vyřešit. Bude-li ležet na ulici stokoruna, někdo ji může sebrat a strčit ji do kapsy. Tento člověk není poctivý. Někdo jiný zahlédne peníze a rozhodne se je tam nechat ležet, protože si myslí, že by neměl sahat na majetek druhých. Neukradne peníze pro své účely, ale není si

vědom jejich náležitého užití. Třetí člověk uvidí stokorunu, sebere ji, vyhledá člověka, který ji ztratil, a odevzdá mu ji. Neukradne peníze pro sebe, ani je úmyslně nepřehlédne, když leží na ulici. Sebere je a odevzdá je člověku, který je ztratil, a proto je čestný a moudrý zároveň.

Pouhé přemístění bohatství od kapitalistů ke komunistům nemůže vyřešit potíže moderní politiky, neboť se ukázalo, že když komunisté získají peníze, použijí je pro svůj smyslový požitek. Světové bohatství ve skutečnosti patří Kṛṣṇovi a všechny živé bytosti, lidé i zvířata, mají právo využít Božího majetku pro svoji obživu. Když si někdo, ať kapitalista nebo komunista, přivlastní více, než potřebuje k obživě, je zloděj a přírodní zákony ho potrestají.

Světové bohatství by mělo být použito ve prospěch všech živých bytostí, protože to je záměr matky přírody. Každý má právo žít používáním Pánova bohatství. Až se lidé naučí, jak vědecky používat Pánův majetek, nebudou již poškozovat práva druhých. Pak může být vytvořena ideální společnost. Základní princip této duchovní společnosti popisuje první mantra *Śrī Īśopaniṣady:*

īśāvāsyam idaṁ sarvaṁ
yat kiñca jagatyāṁ jagat
tena tyaktena bhuñjīthā
mā gṛdhaḥ kasya svid dhanam

„Všechno živé i neživé ve vesmíru řídí a vlastní Pán. Člověk by měl tedy přijímat pouze ty nezbytné věci, jež mu byly vyhrazeny jako jeho podíl a nepřijímat jiné věci, věda dobře, komu patří.“

Oddaní vědomí si Kṛṣṇy vědí velmi dobře, že Pán hmotný svět zcela dokonale uspořádal, aby zabezpečil všechny životní potřeby všech živých bytostí, aniž by jedna musela poškozovat práva druhé či si navzájem ohrožovaly život. Toto dokonalé uspořádání poskytuje spravedlivý podíl na bohatství každému podle jeho skutečných potřeb a tak každý může žít klidně podle zásady jednoduchého žití a hlubokého myšlení. Materialisté však naneštěstí nemají ani víru v Boží záměr, ani touhu po vyšším duchovním rozvoji a tak zneužívají svou inteligenci, kterou jim dal Bůh, jen ke zvětšování svého hmotného vlastnictví. Zřizují mnohé systémy – jako kapitalismus a materialistický komunismus – aby zlepšili své hmotné postavení. Nezajímají je Boží zákony ani vyšší cíl. Stále usilují o splnění svých nekonečných tužeb po smyslovém požitku a vyznačují se schopností vykořisťovat své bližní živé bytosti.

Až se lidská společnost zbaví těchto základních nedostatků, které vyjmenoval Śrīla Rūpa Gosvāmī (*atyāhāra,* atd.), skončí veškeré nepřátelství mezi lidmi a zvířaty, kapitalisty a komunisty a tak dále. Navíc to vyřeší všechny ekonomické nebo politické nesrovnalosti a nestabilitu. Toto čisté vědomí se probudí náležitou duchovní výchovou a praxí, jak je vědecky nabízí hnutí pro vědomí Kṛṣṇy.

Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy poskytuje duchovní společenství, které může vytvořit mír na světě. Každý inteligentní člověk by se měl upřímně zapojit do tohoto hnutí pro vědomí Kṛṣṇy a tím očistit své vědomí a zbavit se šesti výše zmíněných překážek oddané služby.

NoI 3

उत्साहान्निश्चयाद्धैर्यात्तत्तत्कर्मप्रवर्तनात् ।
सङ्गत्यागात्सतो वृत्तेः षड्भिर्भक्तिः प्रसिध्यति ॥ ३ ॥

utsāhān niścayād dhairyāt
tat-tat-karma-pravartanāt
saṅga-tyāgāt sato vṛtteḥ
ṣaḍbhir bhaktiḥ prasidhyati

Synonyma

utsāhāt — nadšením; *niścayāt* — důvěrou; *dhairyāt* — trpěli vostí; *tat-tat-karma* — různých činností příznivých pro oddanou službu; *pravartanāt* — konáním; *saṅga-tyāgāt* — zřeknutím se společnosti neoddaných; *sataḥ* — předchozích velkých *ācāryů*; *vṛtteḥ* — následováním ve stopách; *ṣaḍbhiḥ* — těmito šesti; *bhaktiḥ* — oddaná služba; *prasidhyati* — pokročí nebo dosáhne uspěchu.

Překlad

(1) Být nadšený, (2) snažit se s přesvědčením, (3) být trpělivý, (4) jednat podle usměrňujících zásad (jako je śravaṇaṁ kīrtanaṁ viṣṇoḥ smaraṇam – naslouchání, opěvování a vzpomínání na Kṛṣṇu), (5) vyhýbat se společnosti neoddaných a (6) následovat ve stopách

předchozích ācāryů je šest zásad příznivých pro čistou oddanou službu, které jistě zaručí naprostý úspěch.

Význam

Oddaná služba není sentimentální spekulace nebo vymyšlená extáze. Její podstatou je praktická činnost. Śrīla Rūpa Gosvāmī definoval oddanou službu ve své *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.1.11) takto:

anyābhilāṣitā-śūnyaṁ
jñāna-karmādy-anāvṛtam
ānukūlyena kṛṣṇānu-
śīlanaṁ bhaktir uttamā

„*Uttamā bhakti* neboli čistá oddanost Nejvyšší Osobnosti Božství, Śrī Kṛṣṇovi, znamená oddaně sloužit takovým způsobem, který je Kṛṣṇovi milý. Oddaná služba by měla být prosta jakéhokoliv vnějšího motivu a plodonosné *karmy,* neosobní *jñāny* a ostatních sobeckých tužeb.“

Bhakti je druh zušlechťování. Jakmile řekneme „zušlechťování“, musíme poukázat na činnost. Zušlechťovat duchovnost neznamená nečinně sedět a meditovat, jak učí někteří nepraví *yogī.* Zahálčivá meditace může být dobrá pro ty, kteří nevědí nic o oddané službě, a z tohoto důvodu se někdy doporučuje jako způsob k zastavení destruktivní materialistické činnosti. Meditovat znamená zastavit všechny nesmyslné činnosti, alespoň na nějakou dobu. Oddaná služba však nejen ukončuje všechny nesmyslné světské činnosti, ale

zaměstnává účelnými oddanými činnostmi. Śrī Prahlāda Mahārāja doporučuje:

śravaṇaṁ kīrtanaṁ viṣṇoḥ
smaraṇaṁ pāda-sevanam
arcanaṁ vandanaṁ dāsyaṁ
sakhyam ātma-nivedanam

Existuje devět způsobů oddané služby:
1. naslouchání jménu a slávě Nejvyšší Osobnosti Božství,
2. opěvování Jeho slávy,
3. vzpomínání na Pána,
4. sloužení Pánovým nohám,
5. uctívání Božstva,
6. klanění se Pánu,
7. jednání jako Pánův služebník,
8. přátelení se s Pánem,
9. odevzdání se plně Pánu.

Śravaṇam neboli naslouchání je první krok k získání transcendentálního poznání. Neměli bychom poslouchat neautorizované osoby, ale měli bychom se obrátit na pravou osobu, jak je doporučeno v *Bhagavad-gītě* (4.34.):

tad viddhi praṇipātena
paripraśnena sevayā
upadekṣyanti te jñānaṁ
jñāninas tattva-darśinaḥ

„Snaž se poznat pravdu tak, že se obrátíš na duchovního učitele. Pokorně se ho dotazuj a služ mu. Osoby, které znají vlastní já, ti mohou předat poznání, jelikož vidí pravdu.“

Muṇḍaka Upaniṣada dále doporučuje – *tad-vijñānārthaṁ sa gurum evābhigacchet:* „Abychom porozuměli transcendentální vědě, musíme se obrátit na pravého duchovního učitele.“ Způsob pokorného přijetí transcendentálního důvěrného poznání se nezakládá na mentální spekulaci. Śrī Caitanya Mahāprabhu o tom řekl Rūpovi Gosvāmīmu:

brahmāṇḍa bhramite kona bhāgyavān jīva
guru-kṛṣṇa-prasāde pāya bhakti-latā-bīja

„Všechny živé bytosti putují celým tímto vesmírem podle své *karmy.* Ta, která má velké štěstí, dostane milostí Kṛṣṇy příležitost sdružovat se s pravým duchovním mistrem. Milostí Kṛṣṇy a duchovního mistra tato osoba obdrží semínko rostlinky oddané služby (*bhakti-latā*).“ (*Caitanya-caritāmṛta, Madhya* 19.151) Hmotný svět je vězením živých bytostí, které jsou svojí přirozeností *ānandamaya,* hledající štěstí. Ve skutečnosti se chtějí vysvobodit z vězení tohoto světa podmíněného štěstí, ale neznají proces osvobození, a tak jsou nuceny se převtělovat z jednoho životního druhu do druhého a z jedné planety na druhou. Tímto způsobem putují hmotným vesmírem. Přeje-li někomu štěstí, takže přijde do styku s čistým oddaným a trpělivě mu naslouchá, začne se ubírat cestou oddané služby. Tuto příležitost dostane ten, kdo je upřímný. Mezinárodní společnost pro vědomí Kṛṣṇy dává tuto možnost celému lidstvu. Pokud člověk díky štěstí využije této příležitosti a začne se věnovat oddané službě, okamžitě se mu otevře cesta k osvobození.

Této příležitosti bychom se měli velmi nadšeně chopit a vrátit se domů, zpátky k Bohu. Bez nadšení nemůžeme uspět. Dokonce i v hmotném světě musíme být velmi nadšení, abychom v něčem uspěli. Student, obchodník, umělec nebo kdokoliv jiný, kdo chce uspět ve svém oboru, musí být nadšený. Podobně musíme být velmi nadšení v oddané službě. Nadšení znamená jednat, ale jednat pro koho? Odpověď zní, že bychom měli vždy jednat pro Kṛṣṇu – *kṛṣṇārthākhila-ceṣṭā* (*Bhakti-rasāmṛta-sindhu*). Chceme-li dosáhnout dokonalosti *bhakti-yogy,* měli bychom ve všech životních obdobích konat oddanou službu pod vedením duchovního učitele. Nemusíme omezovat své činnosti. Kṛṣṇa je všudypřítomný, a proto neexistuje nic, co by nezáviselo na Kṛṣṇovi, jak sám Kṛṣṇa uvádí v *Bhagavad-gītě* (9.4):

mayā tatam idaṁ sarvaṁ
jagad avyakta-mūrtinā
mat-sthāni sarva-bhūtāni
na cāhaṁ teṣv avasthitaḥ

„Ve své neprojevené podobě prostupuji celým vesmírem. Všechny bytosti jsou ve Mně, ale Já nejsem v nich.“ Pod vedením pravého duchovního učitele musíme všechno příznivě zařídit pro službu Kṛṣṇovi. Nyní například používáme diktafon. Materialista, který přístroj vynalezl, ho vymyslel pro obchodníky či spisovatele světských námětů. Zajisté nezamýšlel použít diktafonu ve službě Bohu, ale my ho používáme při psaní knih o Kṛṣṇovi. Výroba diktafonu se samozřejmě odehrává zcela v Kṛṣṇově energii. Všechny části

přístroje, včetně elektroniky, jsou vytvořeny různými kombinacemi a vzájemným působením pěti základních druhů hmotné energie – jmenovitě *bhūmi, jala, agni, vāyu* a *ākāśa.* Vynálezce použil svého mozku ke zhotovení tohoto složitého přístroje a jeho mozek i materiál mu poskytl Kṛṣṇa. Podle Kṛṣṇova výroku *mat-sthāni sarva-bhūtāni:* „Všechno spočívá na Mé energii.“ Oddaný pak může porozumět, že jelikož nic není nezávislé na Kṛṣṇově energii, všechno by mělo být spojeno s Jeho službou. Inteligentní snaha v rámci rozvoje vědomí Kṛṣṇy se nazývá *utsāha,* nadšení. Oddaní nacházejí správný způsob, jak všechno využít ve službě Pánu (*nirbandhaḥ kṛṣṇa-sambandhe yuktaṁ vairāgyam ucyate*). Věnovat se oddané službě neznamená zahálčivě meditovat, ale prakticky jednat v duchovním životě.

Tyto činnosti musíme konat s trpělivostí. Během rozvoje vědomí Kṛṣṇy bychom neměli být netrpěliví. Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy začalo bez podpory a zpočátku bez odezvy, ale jelikož jsme trpělivě pokračovali v našich oddaných činnostech, lidé postupně začali chápat jeho důležitost a nyní se horlivě zapojují. Při oddané službě bychom neměli být nedočkaví, ale měli bychom přijmout pokyny od duchovního učitele a trpělivě je provádět, závisejíce na milosti gurua a Kṛṣṇy. Úspěšné provádění činností v rámci rozvoje vědomí Kṛṣṇy vyžaduje trpělivost a důvěru. Čerstvě provdaná dívka přirozeně od svého manžela očekává potomky, ale nemůže čekat, že je bude mít okamžitě po svatbě. Jakmile se vdá, může se samozřejmě o dítě pokusit, ale musí se odevzdat

svému manželovi s důvěrou, že se její dítě za určitou dobu vyvine a narodí. Odevzdání se v oddané službě podobně znamená, že člověk musí nabýt důvěry. Oddaný si myslí *avaśya rakṣibe kṛṣṇa:* „Kṛṣṇa mě jistě ochrání a pomůže mi úspěšně konat oddanou službu.“ Tomu se říká důvěra.

Již dříve jsme vysvětlili, že bychom neměli zahálet, nýbrž velmi nadšeně následovat usměrňující zásady – *tat-tat-karma-pravartana.* Zanedbání usměrňujících zásad zničí oddanou službu. V hnutí pro vědomí Kṛṣṇy máme čtyři základní usměrňující zásady, které zakazují nedovolený pohlavní styk, jedení masa, hazardování a požívání omamných látek. Oddaný musí velmi nadšeně dodržovat tyto zásady. Budeme-li nedůslední při následování kterékoliv z nich, náš pokrok se jistě zastaví. Śrīla Rūpa Gosvāmī proto doporučuje *tat-tat-karma-pravartanāt:* „Člověk musí přísně dodržovat usměrňující zásady *vaidhī bhakti.*“ Kromě čtyř zákazů (*yama*) máme pozitivní usměrňující zásady (*niyama*) jako je každodenní pronášení šestnácti kol Hare Kṛṣṇa mahā-mantry na *japa-māle.* Usměrňující zásady bychom měli dodržovat s vírou a nadšením. To se nazývá *tat-tat-karma-pravartana* neboli rozmanité zaměstnání v oddané službě. Abychom uspěli v oddané službě, musíme se navíc vzdát společnosti nežádoucích lidí. To zahrnuje *karmī, jñānī, yogī* a ostatní neoddané. Jednou se Śrī Caitanyi Mahāprabhua jeden z Jeho oddaných-hospodářů zeptal na obecná pravidla vaiṣṇavismu a také na obvyklé denní činnosti vaiṣṇavy a Śrī Caitanya Mahāprabhu okamžitě odpověděl – *asat-saṅga-*

tyāga, – ei vaiṣṇava-ācāra: „Pro vaiṣṇavu je příznačné, že se vzdal společnosti světských lidí neboli neoddaných.“ Śrīla Narottama dāsa Ṭhākura proto doporučil: *tāṅdera caraṇa sevi bhakta-sane vāsa:* oddaný musí žít ve společnosti čistých oddaných a následovat usměrňující zásady předložené předchozími *ācāryi,* šesti Gosvāmīmi (jmenovitě Śrī Rūpou Gosvāmīm, Śrī Sanātanou Gosvāmīm, Śrī Jīvou Gosvāmīm, Śrī Raghunāthem dāsem Gosvāmīm, Śrī Gopālem Bhaṭṭou Gosvāmīm a Śrī Raghunāthem Bhaṭṭou Gosvāmīm). Žijeme-li ve společnosti oddaných, máme malou příležitost stýkat se s neoddanými. Mezinárodní společnost pro vědomí Kṛṣṇy otevírá mnoho středisek, jen aby umožnila lidem žít ve společnosti oddaných a dodržovat usměrňující zásady duchovního života.

Oddaná služba znamená transcendentální činnosti. Na transcendentální úrovni neexistuje znečištění třemi kvalitami hmotné přírody. Nazývá se to *viśuddha-sattva,* úroveň čistého dobra neboli dobra prostého znečištění kvalitami vášně a nevědomosti. V hnutí pro vědomí Kṛṣṇy od každého vyžadujeme, aby vstával časně ráno kolem čtvrté hodiny a zúčastnil se *maṅgala-ārati* neboli ranního uctívání, pak četl *Śrīmad Bhāgavatam,* prováděl *kīrtan* a tak dále. Takto konáme činnosti oddané služby nepřetržitě dvacet čtyři hodiny denně. Říká se tomu *sato vṛtti,* neboli následování ve stopách předchozích *ācāryů,* kteří každý okamžik zkušeně vyplnili oddanou službou Kṛṣṇovi.

Budeme-li se přísně řídit radami, které nám v tomto verši dal Śrīla Rūpa Gosvāmī – být nadšení, mít důvěru, být trpěliví,

opustit společnost nežádoucích lidí, dodržovat usměrňující zásady a setrvávat ve společnosti oddaných – jistě v oddané službě pokročíme. V souvislosti s tím Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura poznamenal, že rozvíjení poznání filozofickou spekulací, hromadění hmotného bohatství pokrokem v plodonosných činnostech a touha po hmotných dokonalostech (*yoga-siddhi*) jsou všechny v rozporu se zásadami oddané služby. K těmto pomíjivým činnostem musíme být naprosto lhostejní a musíme obrátit svou pozornost k usměrňujícím zásadám oddané služby. *Bhagavad-gītā* (2.69) uvádí:

yā niśā sarva-bhūtānāṁ
tasyāṁ jāgarti saṁyamī
yasyāṁ jāgrati bhūtāni
sā niśā paśyato muneḥ

„To, co je pro všechny bytosti nocí, je časem bdění pro toho, kdo ovládá sám sebe. A to, co je pro všechny bytosti čas bdění, je pro toho, kdo zkoumá své nitro, naopak noc.“ Oddaně sloužit Pánu je životem každé živé bytosti. Je to vytoužený cíl a nejvyšší dokonalost lidského života. O tom je třeba být přesvědčen a také si být jistý, že všechny ostatní činnosti než oddaná služba – jako jsou mentální spekulace, plodonosná práce nebo úsilí v mystické *yoze* – nikdy nepřinesou žádný trvalý užitek. Úplná důvěra v cestu oddané služby nám umožní dosáhnout vytouženého cíle, ale pokusy následovat jiné cesty nám přinesou pouze neklid. V sedmém zpěvu *Śrīmad Bhāgavatamu* je uvedeno: „Člověk musí být naprosto přesvědčen, že ti, kteří zanechali oddané služby, aby

se věnovali přísné askezi za jinými účely, nejsou čistí ve svých myslích i přes svou pokročilou askezi, protože postrádají informace o transcendentální láskyplné službě Pánu.“

V sedmém zpěvu se dále uvádí: „Mentální spekulanti a lidé, kteří jednají kvůli plodům své práce, mohou provádět velkou askezi, ale přesto poklesnou, protože nemají informace o lotosových nohách Pána.“ Oddaní Pána však nikdy nepoklesnou. V *Bhagavad-gītě* (9.31) Kṛṣṇa, Nejvyšší Osobnost Božství, ujistil Arjunu *kaunteya pratijānīhi na me bhaktaḥ praṇaśyati:* „Ó synu Kuntī, směle vyhlas, že Můj oddaný nebude nikdy zničen.“

Kṛṣṇa říká opět v *Bhagavad-gītě* (2.40):

nehābhikrama-nāśo ’sti
pratyavāyo na vidyate
svalpam apy asya dharmasya
trāyate mahato bhayāt

„Toto úsilí je prosté ztráty i úbytku, a i malý pokrok na této cestě může každého ochránit před tím nejhrůznějším nebezpečím.“

Oddaná služba je tak čistá a dokonalá, že když s ní člověk jednou začal, je silou tažen ke konečnému úspěchu. Někdy opustí svá běžná hmotná zaměstnání a ze sentimentu se odevzdá lotosovým nohám Nejvyššího Pána a tak začne předběžně konat oddanou službu. Dokonce i když tento nezralý oddaný poklesne, nic neztrácí. Co na druhou stranu získá člověk, který splní předepsané povinnosti své *varṇy* a *āśramu,* ale nezapojí se do oddané služby?

Pokleslý oddaný se může narodit v nízko postavené rodině, ale přesto bude pokračovat v oddané službě tam, kde s ní přestal. Oddaná služba je *ahaituky apratihatā*; nemá hmotnou příčinu ani nemůže být žádnou hmotnou příčinou omezena nebo trvale zastavena. Oddaný by proto měl mít důvěru ve své jednání a neměl by se příliš zajímat o činnosti *karmīch, jñānīch* a *yogīch.*

Lidé pracující pro plody své práce, filozofičtí spekulanti a mystičtí *yogī* mají jistě mnoho dobrých vlastností, ale oddaný je všechny získá automaticky. Nemusí vynakládat vedlejší úsilí. Ve *Śrīmad Bhāgavatamu* (5.18.12) je potvrzeno, že člověk, který rozvine čistou oddanou službu, získá postupně všechny dobré vlastnosti polobohů. Oddaný se o žádné hmotné činnosti nezajímá, a proto se hmotou neznečistí. Okamžitě se dostane na úroveň transcendentálního života. Ten, kdo se zabývá světskými činnostmi – ať je to takzvaný *jñānī, yogī* nebo *karmī,* lidumil, nacionalista či kdokoliv – nemůže dosáhnout vyšší úrovně *mahātmy.* Zůstane *durātmou* neboli omezeným člověkem. *Bhagavad-gītā* (9.13) to potvrzuje:

mahātmānas tu māṁ pārtha
daivīṁ prakṛtim āśritāḥ
bhajanty ananya-manaso
jñātvā bhūtādim avyayam

„Ó synu Pṛthy, ti, kdo nejsou zmateni – velké duše – jsou pod ochranou božské přirozenosti. Plně se zaměstnávají oddanou službou, protože Mě znají jako původní nepomíjivou Nejvyšší Osobnost Božství.“

Jelikož všichni oddaní Pána jsou pod ochranou Jeho nejvyšší energie, neměli by se odchýlit z cesty oddané služby a vydat se cestou *karmīho, jñānīho* nebo *yogīho.* Tomu se říká *utsāhān niścayād dhairyāt tat-tat-karma-pravartanāt,* nadšeně konat usměrňující činnosti oddané služby s trpělivostí a důvěrou. Tímto způsobem mohou dělat pokrok v oddané službě bez překážek.

NoI 4

ददाति प्रतिगृह्णाति गुह्यमाख्याति पृच्छति ।
भुङ्क्ते भोजयते चैव षड्विधं प्रीतिलक्षणम् ॥ ४ ॥

dadāti pratigṛhṇāti
guhyam ākhyāti pṛcchati
bhuṅkte bhojayate caiva
ṣaḍ-vidhaṁ prīti-lakṣaṇam

Synonyma

dadāti — dává milodary; *pratigṛhṇāti* — přijímá na oplátku; *guhyam* — důvěrné náměty; *ākhyāti* — vysvětluje; *pṛcchati* — dotazuje se; *bhuṅkte* — jí; *bhojayate* — podává jídlo; *ca* — také; *eva* — zajisté; *ṣaṭ-vidham* — šest druhů; *prīti* — lásky; *lakṣaṇam* — znaků.

Překlad

Dávat a přijímat milodary, důvěrně vyjevovat svou mysl a důvěrně se dotazovat, přijímat prasādam a nabízet prasādam – to je šest znaků lásky, kterou si oddaní navzájem projevují.

Význam

Śrīla Rūpa Gosvāmī v tomto verši vysvětluje, jak konat oddané činnosti ve společnosti ostatních oddaných. Jedná se

o šest druhů činností: (1) dávat milodary oddaným, (2) přijímat od nich cokoliv nabídnou na oplátku, (3) vyjevovat svou mysl oddaným, (4) dotazovat se jich na důvěrnou službu Pánu, (5) přijímat od oddaných *prasādam* neboli duchovní jídlo a (6) rozdávat oddaným *prasādam*. Zkušení oddaní vysvětlují a nezkušení oddaní se od nich učí. To je *guhyam ākhyāti pṛcchati*. Když oddaný rozdává *prasādam*, zbytky jídla obětovaného Nejvyšší Osobnosti Božství, musíme *prasādam* přijmout jako Pánovu milost získanou skrze čisté oddané, abychom udrželi náš duch oddané služby. Měli bychom také pozvat čisté oddané domů, nabídnout jim *prasādam* a být připraveni je potěšit ve všech ohledech. To se nazývá *bhuṅkte bhojayate caiva*.

Dokonce i v běžném společenském styku je těchto šest způsobů jednání mezi dvěma milými přáteli naprostou nezbytností. Když si obchodník například přeje spojit se s jiným obchodníkem, zařídí hostinu v hotelu a při hostině otevřeně řekne, co chce podniknout. Pak se zeptá svého přítele obchodníka, jak by měl jednat, a někdy si vymění dárky. Kdykoliv tedy dochází k jednání v duchu *prīti*, láskyplné důvěrnosti, provádí se těchto šest činností. Śrīla Rūpa Gosvāmī nám v předchozím verši poradil, že bychom se měli zříci světské společnosti a držet se ve společnosti oddaných (*saṅga-tyāgāt sato vṛtteḥ*). Mezinárodní společnost pro vědomí Kṛṣṇy byla založena, aby umožnila těchto šest láskyplných výměn mezi oddanými. Založili jsme ji sami, ale jelikož lidé nabízejí pomoc a jednají podle zásady „dej a přijmi“, rozrůstá se nyní po celém světě.

Jsme rádi, že lidé velmi štědře přispívají na její rozvoj a také nadšeně přijímají jakýkoliv skromný příspěvek, který jim dáme v podobě knih a časopisů, jež pojednávají pouze o vědomí Kṛṣṇy. Někdy pořádáme Hare Kṛṣṇa festivaly a zveme životní členy a přátele, aby se zúčastnili hostiny a přijali *prasādam.* Většina členů pochází z vyšších společenských kruhů, ale přesto přicházejí a přijímají jakoukoliv trochu *prasādam,* kterou jsme schopni jim nabídnout. Někdy se členové i podporovatelé velmi důvěrně dotazují na způsoby provádění oddané služby a my se jim to snažíme vysvětlit. Tímto způsobem se naše společnost úspěšně rozrůstá po celém světě a inteligentní lidé ze všech zemí postupně oceňují naše činnosti určené k potěšení Śrī Kṛṣṇy. Těchto šest láskyplných vztahů mezi členy hnutí pro vědomí Kṛṣṇy udržuje jeho život. Lidé proto musí dostat příležitost stýkat se s oddanými v ISKCONu, neboť těmito šesti zmíněnými výměnami může obyčejný člověk zcela obnovit své neprojevené vědomí Kṛṣṇy. V *Bhagavad-gītě* (2.62) je uvedeno: *saṅgāt sañjāyate kāmaḥ:* naše touhy a přání se vyvinou podle společnosti, se kterou se stýkáme. Často se říká, že člověka poznáme podle jeho společnosti, a když se obyčejný člověk stýká s oddanými, jistě rozvine své neprojevené vědomí Kṛṣṇy. Porozumění vědomí Kṛṣṇy je vrozené každé živé bytosti a do určité míry je již vyvinuto, když živá bytost dostane lidské tělo. V *Caitanya-caritāmṛtě* (*Madhya* 22.107) je řečeno:

nitya-siddha kṛṣṇa-prema ‘sādhya’ kabhu naya
śravaṇādi-śuddha-citte karaye udaya

„Čistá láska ke Kṛṣṇovi je věčně ustanovena v srdcích živých bytostí. Není to něco, co by se dalo získat odjinud. Tato láska se přirozeně probouzí, když je srdce očištěno naslouchánímem a zpíváním.“ Každý by měl dostat příležitost naslouchat o Kṛṣṇovi, protože vědomí Kṛṣṇy je vrozeno každé živé bytosti. Pouhým naslouchánímem a opěvováním – *śravaṇaṁ kīrtanam* – se naše srdce přímo očišťuje a naše původní vědomí Kṛṣṇy se okamžitě probouzí. Vědomí Kṛṣṇy není srdci uměle vnucováno, již tam existuje. Zpíváme-li svaté jméno Nejvyšší Osobnosti Božství, srdce se očišťuje ode všeho světského znečištění. V první sloce *Śrī Śikṣāṣṭaky* Pán Śrī Caitanya Mahāprabhu říká:

ceto-darpaṇa-mārjanam bhava-mahā-dāvāgni-nirvāpaṇaṁ
śreyaḥ-kairava-candrikā-vitaraṇaṁ vidyā-vadhū-jīvanam
ānandāmbudhi-vardhanaṁ prati-padaṁ pūrṇāmṛtāsvādanaṁ
sarvātma-snapanaṁ paraṁ vijayate śrī-kṛṣṇa-saṅkīrtanam

„Sláva *saṅkīrtanu* Śrī Kṛṣṇy, který očišťuje srdce ode všeho prachu nashromážděného po mnoho let a hasí žár podmíněného života, opakovaného rození a umírání. Toto *saṅkīrtanové* hnutí je největší požehnání celému lidstvu, protože šíří paprsky žehnajícího měsíce. Je to život veškerého transcendentálního poznání. Zvětšuje oceán transcendentální blaženosti a umožňuje nám plně si vychutnat nektar, po kterém vždy toužíme.“

Očistí se nejen ten, kdo zpívá mahā-mantru, ale srdce kohokoliv, kdo zaslechne její transcendentální vibraci *Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare,* se také očistí. Duše v

tělech nižších zvířat, hmyzu, stromů a ostatních druhů života se také očišťují a připravují se stát se plně vědomými si Kṛṣṇy pouhým poslouchání transcendentální vibrace. To vysvětlil Ṭhākura Haridāsa, když se ho Caitanya Mahāprabhu zeptal, jak mohou být živé bytosti nižší než lidské bytosti osvobozeny z pout hmoty. Haridāsa Ṭhākura řekl, že zpívání svatých jmen je tak mocné, že dokonce i když člověk zpívá v nejodlehlejších částech džungle, stromy a zvířata udělají pokrok v rozvoji vědomí Kṛṣṇy pouhým naslouchání této vibraci. Sám Śrī Caitanya Mahāprabhu to ve skutečnosti dokázal, když procházel lesem Jhārikhaṇḍa. Tygři, hadi, jeleni a všechna ostatní zvířata zanechala svého přirozeného nepřátelství a začala zpívat a tančit v *saṅkīrtanu.* Ovšemže nemůžeme napodobovat činnosti Śrī Caitanyi Mahāprabhua, ale měli bychom následovat v Jeho stopách. Nejsme natolik mocní, abychom mohli nadchnout nižší zvířata jako tygry, hady, kočky a psy nebo je přimět k tanci, ale zpíváním svatých jmen Pána můžeme opravdu přivést mnoho lidí na světě k vědomí Kṛṣṇy. Přispívání nebo rozdávání svatého jména Pána je vznešený příklad dobročinnosti (zásada *dadāti*). Stejným způsobem musíme také následovat princip *pratigṛhṇāti* a být připraveni přijímat transcendentální dary. Měli bychom se dotazovat na hnutí pro vědomí Kṛṣṇy a otevřít svou mysl, abychom porozuměli situaci v hmotném světě. Tak mohou být splněny principy *guhyam ākhyāti pṛcchati.*

Členové Mezinárodní společnosti pro vědomí Kṛṣṇy pořádají každou neděli ve všech svých střediscích hostiny lásky, na

které zvou členy společnosti i podporovatele. Mnoho zájemců chodí uctívat *prasādam* a kdykoliv je to možné, zvou členy společnosti do svých domovů a předkládají jim hojné množství *prasādam.* Prospívá to členům společnosti i široké veřejnosti. Lidé by měli opustit společnost takzvaných *yogīch, jñānīch, karmīch* a filantropů, protože jejich společnost nemůže prospět nikomu. Chce-li člověk skutečně dosáhnout cíle lidského života, měl by se stýkat s oddanými z hnutí pro vědomí Kṛṣṇy, neboť je to jediné hnutí, které učí, jak rozvinout lásku k Bohu. Náboženství je zvláštní součástí lidské společnosti a odlišuje ji od společnosti zvířecí. Zvířata nemají kostel, mešitu ani náboženský systém. Ve všech částech světa, v jakkoliv pokleslé lidské společnosti, existuje nějaký náboženský systém. Dokonce i domorodé kmeny v džungli mají nějaký náboženský systém. Když se náboženství rozvine a promění se v lásku k Bohu, je úspěšné. V prvním zpěvu *Śrīmad Bhāgavatamu* (1.2.6) je uvedeno:

sa vai puṁsāṁ paro dharmo
yato bhaktir adhokṣaje
ahaituky apratihatā
yayātmā suprasīdati

„Vrcholná činnost (*dharma*) pro celé lidstvo je ta, která vede člověka k dosažení láskyplné oddané služby transcendentálnímu Pánu. Aby úplně uspokojila vlastní já, musí být tato oddaná služba bezpodmínečná a nepřerušovaná.“

Chtějí-li příslušníci lidské společnosti skutečně klidnou mysl, vyrovnanost a přátelské vztahy mezi lidmi a národy, musí

následovat náboženský systém vědomí Kṛṣṇy, pomocí kterého mohou rozvinout neprojevenou lásku ke Kṛṣṇovi, Nejvyšší Osobnosti Božství. Jakmile to lidé udělají, jejich mysl se ihned naplní klidem a vyrovnaností.

V této souvislosti Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura varoval všechny oddané, kteří rozšiřují hnutí pro vědomí Kṛṣṇy, aby nemluvili s impersonalistickými *māyāvādīmi*, kteří jsou vždy odhodláni oponovat teistickým hnutím. Svět je plný *māyāvādīch* a ateistů a politické strany světa využívají māyāvādské a jiné ateistické filozofie k prosazování materialismu. Někdy dokonce podporují silnou politickou stranu, aby se postavila proti hnutí pro vědomí Kṛṣṇy. *Māyāvādī* a ostatní ateisté nechtějí, aby se hnutí pro vědomí Kṛṣṇy rozvinulo, protože učí lidi o vědomí Boha. To je politika ateistů. Tím, že krmíme hada mlékem a banány, nezískáme žádný užitek, protože nebude nikdy spokojen. Dostane-li had mléko a banány, stane se pouze ještě jedovatějším (*kevalaṁ viṣa-vardhanam*). Mlékem jeho jed zesílí. Z podobných důvodů bychom neměli vyjevovat svou mysl hadům podobným *māyāvādīm* a *karmīm.* Nepřinese to žádný užitek. Nejlepší je úplně se vyhýbat jejich společnosti a nikdy je nežádat o nic důvěrného, protože nemohou dát žádnou dobrou radu. Neměli bychom *māyāvādī* a ateisty zvát ani přijímat jejich pozvání, neboť tyto důvěrné styky nás mohou ovlivnit jejich ateistickou mentalitou (*saṅgāt sañjāyate kāmaḥ*). Tento verš nám zakazuje cokoliv dávat *māyāvādīṁ* a ateistům a cokoliv od nich přijímat. Śrī Caitanya Mahāprabhu

také varoval *viṣayīra anna khāile duṣṭa haya mana:* „Sníme-li jídlo připravené světským člověkem, otráví nám to mysl.“ Dokud nejsme velmi pokročilí, nemůžeme použít příspěvky od kohokoliv pro rozvoj hnutí pro vědomí Kṛṣṇy. Je třeba se držet pravidla, že bychom neměli přijímat milodary od *māyāvādīch* či ateistů. Śrī Caitanya Mahāprabhu zakázal oddaným stýkat se dokonce i s obyčejnými lidmi, kteří jsou příliš navyklí hmotnému smyslového požitku.

Závěr je, že bychom vždy měli vyhledávat společnost oddaných, dodržovat usměrňující zásady oddané služby, následovat ve stopách *ācāryů* a naprosto poslušně plnit pokyny duchovního učitele. Tímto způsobem budeme schopni rozvíjet svoji oddanou službu a neprojevené vědomí Kṛṣṇy. Od oddaného, který není ani začátečník ani *mahābhāgavata* (vysoce pokročilý oddaný), nýbrž se nachází na střední úrovni oddané služby, se očekává, že bude milovat Nejvyšší Osobnost Božství, přátelit se s oddanými, bude laskavý k nevědomým a bude se vyhýbat závistivým a démonským osobám. V tomto verši je krátká zmínka jak vytvořit láskyplné vztahy s Nejvyšší Osobnosti Božství a jak se přátelit s oddanými. Podle zásady *dadāti* by měl pokročilý oddaný utratit alespoň padesát procent svého příjmu pro službu Pánu a Jeho oddaným. Śrīla Rūpa Gosvāmī dal tento příklad ve svém životě. Když se rozhodl opustit své zaměstnání, věnoval padesát procent svého příjmu na službu Kṛṣṇovi, dvacet pět procent svým příbuzným a dvacet pět procent si ponechal na své osobní nutné výdaje. Tento příklad by měli následovat všichni oddaní. Ať je náš příjem

jakýkoliv, padesát procent bychom měli věnovat Kṛṣṇovi a Jeho oddaným, což splní požadavky *dadāti*.
V dalším verši Śrīla Rūpa Gosvāmī učí, jakého vaiṣṇavu bychom si měli vybrat za přítele a jak vaiṣṇavům sloužit.

NoI 5

कृष्णेति यस्य गिरि तं मनसाद्रियेत दीक्षास्ति चेत्प्रणतिभिश्च
भजन्तमीशम् ।
शुश्रूषया भजनविज्ञमनन्यमन्यनिन्दादिशून्यहृदमीप्सितसङ्गलब्ध्या ॥
५ ॥

kṛṣṇeti yasya giri taṁ manasādriyeta
dīkṣāsti cet praṇatibhiś ca bhajantam īśam
śuśrūṣayā bhajana-vijñam ananyam anya-
nindādi-śūnya-hṛdam īpsita-saṅga-labdhyā

Synonyma

kṛṣṇa — svaté jméno Śrī Kṛṣṇy; *iti* — tak; *yasya* — kterého; *giri* — slovy nebo řečí; *tam* — jemu; *manasā* — myslí; *ādriyeta* — člověk musí vzdávat úctu; *dīkṣā* — zasvěcení; *asti* — je; *cet* — jestliže; *praṇatibhiḥ* — poklonou; *ca* — také; *bhajatam* — koná oddanou službu; *īśam* — Nejvyšší Osobnosti Božství; *śuśrūṣayā* — praktickou službou; *bhajana-vijñam* — ten, kdo je pokročilý v oddané službě; *ananyam* — bez odchylky; *anya-nindā-ādi* — pomlouvání druhých atd.; *śūnya* — zcela prost; *hṛdam* — jehož srdce; *īpsita* — žádoucí; *saṅga* — společnost; *labdhyā* — zís káním.

Překlad

Člověk by měl v mysli ctít oddaného, který zpívá svaté jméno Pána Kṛṣṇy, pokorně se poklonit oddanému, který obdržel duchovní zasvěcení (dīkṣā) a věnuje se uctívání Božstva, a měl by se stýkat s čistým oddaným pokročilým v neochvějně oddané službě, jehož srdce je zcela prosté sklonu kritizovat druhé, a věrně mu sloužit.

Význam

Abychom mohli inteligentně uplatnit šest láskyplných výměn zmíněných v předchozím verši, musíme s pečlivým rozlišováním vybrat náležité osoby. Śrīla Rūpa Gosvāmī proto radí, abychom se stýkali s vaiṣṇavy správným způsobem, podle jejich postavení. V tomto verši nám říká, jak jednat se třemi druhy oddaných – *kaniṣṭha-adhikārīm, madhyama-adhikārīm* a *uttama-adhikārīm. Kaniṣṭha-adhikārī* je začátečník, který obdržel *hari-nāma* zasvěcení od duchovního učitele a snaží se zpívat svaté jméno Kṛṣṇy. Tuto osobu bychom měli respektovat v mysli jako *kaniṣṭha-vaiṣṇavu. Madhyama-adhikārī* dostal duchovní zasvěcení od duchovního učitele, který ho plně zapojil do transcendentální láskyplné služby Pánu. *Madhyama-adhikārīho* bychom měli považovat za oddaného na středním stupni oddané služby. *Uttama-adhikārī* neboli největší oddaný je velmi pokročilý v oddané službě. Nepomlouvá druhé, jeho srdce je zcela čisté a dosáhl realizovaného stavu ryzího vědomí Kṛṣṇy. Podle Śrīly Rūpy Gosvāmīho je společnost

takového *mahābhāgavaty* neboli dokonalého vaiṣṇavy a služba jemu nanejvýš žádoucí.
Člověk by neměl zůstat *kaniṣṭha-adhikārīm,* který je na nejnižším stupni oddané služby a zajímá se jen o uctívání Božstva v chrámu. Tento oddaný je popsán v jedenáctém zpěvu *Śrīmad Bhāgavatamu* (11.2.47):

arcāyām eva haraye
pūjāṁ yaḥ śraddhayehate
na tad-bhakteṣu cānyeṣu
sa bhaktaḥ prākṛtaḥ smṛtaḥ

„Člověk, který se s vírou věnuje uctívání Božstva v chrámu, ale neví, jak se chovat k ostatním oddaným nebo obyčejným lidem, se nazývá *prākṛta-bhakta,* neboli *kaniṣṭha-adhikārī.*“
Oddaný by se měl proto povznést z postavení *kaniṣṭha-adhikārīho* na úroveň *madhyama-adhikārīho. Śrīmad Bhāgavatam* (11.2.46) popisuje *madhyama-adhikārīho* takto:

īśvare tad-adhīneṣu
bāliśeṣu dviṣatsu ca
prema-maitrī-kṛpopekṣā
yaḥ karoti sa madhyamaḥ

„*Madhyama-adhikārī* je oddaný, který uctívá Nejvyšší Osobnost Božství jako nejvyšší objekt lásky, přátelí se s oddanými Pána, je milostivý k nevědomým a vyhýbá se závistivým.“
To je způsob, jak náležitě rozvíjet oddanou službu. V tomto verši nám proto Śrīla Rūpa Gosvāmī radí, jak se chovat k různým oddaným. Z praktické zkušenosti vidíme, že existují různé druhy vaiṣṇavů. *Prākṛta-sahajiyové* obvykle zpívají

Hare Kṛṣṇa mahā-mantru, ale přesto je přitahují ženy, peníze a omamné látky. Tito lidé sice mohou zpívat svaté jméno Pána, ale nejsou ještě náležitě očištěni. Měli bychom je ctít v mysli, ale měli bychom se jim vyhýbat. Lidem nevinným a pouze svedeným špatnou společností bychom měli pomoci, chtějí-li přijmout náležité pokyny od čistých oddaných. Začátečníkům, kteří jsou již zasvěcení pravým duchovním učitelem a s vážností plní jeho pokyny, bychom se měli hluboce poklonit.

Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy dává příležitost každému bez rozdílu kasty, víry či barvy pleti. Zveme každého, aby se připojil k tomuto hnutí, poseděl s námi, přijal *prasādam* a poslouchal o Kṛṣṇovi. Když vidíme, že někdo má opravdový zájem o vědomí Kṛṣṇy a chce být zasvěcen, přijmeme ho jako žáka ve zpívání svatého jména Pána. Když je začínající oddaný zasvěcen a podle pokynů duchovního učitele oddaně slouží, měli bychom ho okamžitě přijmout jako pravého vaiṣṇavu a poklonit se mu. Mezi mnoha těmito vaiṣṇavy můžeme najít takového, který s velkou vážností slouží Pánu, přísně dodržuje všechny usměrňující zásady, pronáší předepsaný počet kol na růženci (*japa*) a stále přemýšlí, jak rozšířit hnutí pro vědomí Kṛṣṇy. Tohoto vaiṣṇavu bychom měli přijmout jako *uttama-adhikārīho,* vysoce pokročilého oddaného, a měli bychom vždy vyhledávat jeho společnost.

Způsob, jakým začne být oddaný přitahován ke Kṛṣṇovi, je popsán v *Caitanya-caritāmṛtě* (*Antya* 4.192):

dīkṣā-kāle bhakta kare ātma-samarpaṇa
sei-kāle kṛṣṇa tāre kare ātma-sama

„V době zasvěcení, když se oddaný zcela odevzdá službě Pánu, jej Kṛṣṇa přijme za stejně dobrého jako je On sám.“ *Dīkṣu* neboli duchovní zasvěcení vysvětluje Śrīla Jīva Gosvāmī v *Bhakti-sandarbhě* (868):

divyaṁ jñānaṁ yato dadyāt
kuryāt pāpasya saṅkṣayam
tasmād dīkṣeti sā proktā
deśikais tattva-kovidaiḥ

„Prostřednictvím *dīkṣi* člověk postupně ztratí zájem o hmotný požitek a začne se postupně zajímat o duchovní život.“ Viděli jsme to na mnoha praktických příkladech, zvláště v Evropě a v Americe. Mnoho studentů, kteří k nám přišli z bohatých a vážených rodin, rychle ztratilo veškerý zájem o hmotný požitek a velmi horlivě se chtěli zapojit do duchovního života. Mnozí přijali nepříliš pohodlné životní podmínky, přestože pocházejí z velmi bohatých rodin. Pro Kṛṣṇu jsou připraveni přijmout jakékoliv životní podmínky, pokud mohou žít v chrámu a stýkat se s vaiṣṇavy. Přestane-li se člověk zajímat o hmotný požitek, je připraven obdržet zasvěcení od duchovního učitele. *Śrīmad Bhāgavatam* (6.1.13) pro pokrok v duchovním životě předepisuje: *tapasā brahmacaryeṇa śamena ca damena ca*. Chce-li člověk vážně přijmout *dīkṣu*, musí být připraven provádět askezi, žít v celibátu a ovládat mysl a tělo. Je-li připraven a touží obdržet duchovní osvícení (*divyaṁ jñānam*), je připraven na zasvěcení. *Divyaṁ jñānam* se odborně nazývá *tad-vijñāna*, neboli poznání o Nejvyšším. *Tad-vijñānārthaṁ sa gurum*

evābhigacchet: zajímá-li se člověk o transcendentální námět Absolutní Pravdy, měl by být zasvěcen. Tento člověk by se měl obrátit na duchovního učitele, aby dostal *dīkṣu. Śrīmad Bhāgavatam* (11.3.21) také předepisuje: *tasmād guruṁ prapadyeta jijñāsuḥ śreya uttamam.* „Jestliže se člověk skutečně zajímá o transcendentální vědu Absolutní Pravdy, měl by se obrátit na duchovního učitele.“

Neměli bychom přijímat duchovního učitele, aniž bychom dodržovali jeho pokyny. Neměli bychom ho přijímat ani proto, abychom z módy předváděli, že se věnujeme duchovnímu životu. Měli bychom být *jijñāsu*, velmi dychtiví učit se od pravého duchovního učitele. Otázky, které mu pokládáme, by se měly týkat výhradně transcendentální vědy (*jijñāsuḥ śreya uttamam*). Slovo *uttamam* se vztahuje na to, co je nad hmotným poznáním. *Tama* znamená „temnota hmotného světa“ a *ut* znamená „transcendentální“. Lidé se obyčejně velmi zajímají o světské náměty, ale když tento zájem ztratí a zajímají se pouze o transcendentální náměty, jsou připraveni na zasvěcení. Dostane-li člověk zasvěcení od pravého duchovního učitele a s vážností Pánu slouží, měl by být přijat jako *madhyama-adhikārī.*

Pronášení svatých jmen Pána je tak vznešené, že když budeme pronášet Hare Kṛṣṇa mahā-mantru bez přestupků a opatrně se vyhýbat deseti přestupkům, můžeme se zaručeně dostat na úroveň, kdy porozumíme, že svaté jméno Pána se neliší od Pána samotného. Začínající oddaný by měl velmi ctít toho, kdo dospěl k tomuto porozumění. Měli bychom bezpečně vědět, že dokud svaté jméno nepronášíme bez

přestupků, nemůžeme být vhodní uchazeči o pokrok v rozvoji vědomí Kṛṣṇy. Ve *Śrī Caitanya-caritāmṛtě* (*Madhya* 22.69) se uvádí:

yāhāra komala śraddhā, se 'kaniṣṭha' jana
krame krame teṅho bhakta ha-ibe 'uttama'

„Ten, jehož víra je jemná a poddajná, je nazýván začátečníkem. Postupným následováním procesu se ale povznese na úroveň prvotřídního oddaného." Každý začíná svůj oddaný život ze začátečnické úrovně, ale když řádně dokončí pronášení předepsaného počtu kol svatého *hari-nāma,* je krok za krokem povýšen na nejvyšší úroveň *uttama-adhikārīho.* Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy předepisuje šestnáct kol denně, protože lidé v západních zemích se nemohou soustředit na pronášení na růženci dlouhou dobu. Předepsaný počet kol je proto minimální. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura však říkal, že dokud člověk nepronáší alespoň šedesát čtyři kola *japy* (sto tisíc jmen) denně, je považován za poklesléhо (*patita*). Podle jeho úvahy je prakticky každý z nás pokleslý, ale protože se snažíme sloužit Nejvyššímu Pánu se vší vážností a bez přetvářky, můžeme očekávat milost Pána Śrī Caitanyi Mahāprabhua, který je slavný jako *patita-pāvana,* zachránce pokleslých.

Když se Śrīla Satyarāja Khān, velký oddaný Śrī Caitanyi Mahāprabhua, zeptal Pána, jak lze poznat vaiṣṇavu, Pán odpověděl:

prabhu kahe, – "yāṅra mukhe śuni eka-bāra
kṛṣṇa-nāma, sei pūjya, – śreṣṭha sabākāra"

„Kdokoliv jen jednou pronese svaté jméno Kṛṣṇy, je hoden úcty a je nejlepší z lidí.“ (*Caitanya-caritāmṛta, Madhya* 15.106) Pán Caitanya Mahāprabhu pokračoval:

“ataeva yāṅra mukhe eka kṛṣṇa-nāma
sei ta ’vaiṣṇava, kariha tāṅhāra sammāna”

„Ten, kdo pronáší Hare Kṛṣṇa mahā-mantru, je vaiṣṇava, a proto bys mu měl prokazovat veškerou úctu.“ (*Caitanya-caritāmṛta, Madhya* 15.111) Jednoho našeho přítele, slavného anglického hudebníka, začalo přitahovat zpívání svatého jména Kṛṣṇy, a dokonce i na svých nahrávkách několikrát zmínil svaté jméno Kṛṣṇy. Doma vzdává úctu obrázkům Kṛṣṇy a také kazatelům nauky o vědomí Kṛṣṇy. V každém ohledu má velkou úctu ke Kṛṣṇovu jménu a činnostem, a proto mu bez výhrad prokazujeme úctu, protože vidíme, že dělá pokrok v rozvoji vědomí Kṛṣṇy. Takovému člověku bychom měli vždy prokazovat úctu. Závěr je, že vaiṣṇava by měl ctít každého, kdo se snaží pokročit v rozvoji vědomí Kṛṣṇy pravidelným zpíváním svatého jména. Naproti tomu jsme byli svědky, kdy někteří z našich současníků, kteří jsou považováni za velké kazatele, postupně poklesli do hmotného pojetí života, protože nedokázali zpívat svatá jména Pána. Když Pán Caitanya Mahāprabhu dával pokyny Sanātanovi Gosvāmīmu, rozdělil oddanou službu do tří skupin:

śāstra-yukti nāhi jāne dṛḍha, śraddhāvān
‘madhyama-adhikārī’ sei mahā-bhāgyavān

„Ten, kdo není příliš zkušený v argumentování a logice založené na zjevených písmech, ale má pevnou víru, je považován za oddaného druhé třídy. I on musí být považován

za požehnaného.“ (*Caitanya-caritāmṛta, Madhya* 22.67) *Madhyama-adhikārī* je *śraddhāvān,* člověk s pevnou vírou, a je uchazečem o další pokrok v oddané službě. V *Caitanya-caritāmṛtě* (*Madhya* 22.64) je proto řečeno:

śraddhāvān jana haya bhakti-adhikārī
‘uttama’, ‘madhyama’, ‘kaniṣṭha’ – śraddhā-anusārī

„Oddaný, který má víru, je opravdu vhodným uchazečem o láskyplnou službu Pánu. Podle víry se řadí mezi nejvyšší oddané, střední oddané nebo nižší oddané.“ V *Caitanya-caritāmṛtě* (*Madhya* 22.62) se znovu uvádí:

‘śraddhā’-śabde – viśvāsa kahe sudṛḍha niścaya
kṛṣṇe bhakti kaile sarva-karma kṛta haya

„*Śraddhā* je jistá, pevná víra, že prokazováním transcendentální láskyplné služby Kṛṣṇovi jsou zároveň vykonány všechny vedlejší činnosti. Taková víra je pro konání oddané služby příznivá.“ *Śraddhā,* víra v Kṛṣṇu, je začátek vědomí Kṛṣṇy. Vírou se myslí pevná víra.

Slova *Bhagavad-gīty* jsou autoritativní pokyny pro věřící lidi a cokoliv Kṛṣṇa říká v *Bhagavad-gītě* bychom měli přijmout bez interpretací. To je způsob, jakým přijal *Bhagavad-gītu* Arjuna. Když ji vyslechl, řekl Kṛṣṇovi: *sarvam etad ṛtaṁ manye yan māṁ vadasi keśava.* „Ó Kṛṣṇo, bez výhrad přijímám vše, co jsi mi řekl, za pravdivé.“ (Bg. 10.14)

To je správný způsob, jak porozumět *Bhagavad-gītě* a nazývá se *śraddhā.* Člověk by neměl přijmout část *Bhagavad-gīty* podle svých náladových výkladů a pak odmítnout jinou část. To není *šraddhā. Śraddhā* znamená přijmout všechny

pokyny *Bhagavad-gīty,* zvláště ten poslední: *sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja.* „Zanech všech druhů náboženství a odevzdej se pouze Mně.“ (Bg. 18.66) Má-li člověk naprostou víru v tento pokyn, jeho silná víra se stane základem pokroku v duchovním životě.

Když se člověk zcela věnuje pronášení Hare Kṛṣṇa mahā-mantry, postupně pozná svou duchovní totožnost. Dokud s vírou nepronáší Hare Kṛṣṇa mantru, Kṛṣṇa se nezjeví: *sevonmukhe hi jihvādau svayam eva sphuraty adaḥ.* (*Bhakti-rasāmṛta-sindhu* 1.2.234) Nejvyšší Osobnost Božství nemůžeme realizovat žádným umělým způsobem. Musíme s vírou sloužit Pánu. Služba začíná jazykem (*sevonmukhe hi jihvādau*), což znamená, že bychom měli neustále pronášet svatá jména Pána a přijímat *kṛṣṇa-prasādam.* Neměli bychom pronášet nebo přijímat nic jiného. Když oddaný tento proces s vírou následuje, Nejvyšší Pán se mu zjeví.

Když si člověk uvědomí, že je věčný Kṛṣṇův služebník, ztratí zájem o všechno ostatní kromě služby Kṛṣṇovi. Neustále myslí na Kṛṣṇu a vymýšlí způsoby, jak rozšířit svaté jméno Kṛṣṇy ostatním. Ví, že jeho jedinou službou je rozšířit hnutí pro vědomí Kṛṣṇy po celém světě. Měli bychom ho uznat jako *uttama-adhikārīho* a okamžitě s ním navázat styk na základě šesti způsobů (*dadāti pratigṛhṇāti,* atd.). Pokročilého vaiṣṇavu, *uttama-adhikārīho,* bychom ve skutečnosti měli přijmout za duchovního učitele a dát mu všechno, co vlastníme, neboť je přikázáno, aby žák duchovnímu učiteli odevzdal všechno své vlastnictví. Zvláště *brahmacārī* by měl

žebrat milodary od ostatních a odevzdávat je duchovnímu učiteli. Neměli bychom však napodobovat chování pokročilého oddaného nebo *mahābhāgavaty*, aniž bychom byli seberealizovaní, neboť toto napodobování nakonec způsobí poklesnutí.

Śrīla Rūpa Gosvāmī v tomto verši radí oddanému, aby byl natolik inteligentní, že dokáže rozlišit *kaniṣṭha-adhikārīho, madhyama-adhikārīho* a *uttama-adhikārīho.* Měl by také znát své postavení a neměl by se snažit napodobovat oddaného na vyšší úrovni. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura nám k tomu dává několik praktických pokynů: *uttama-adhikārīho* můžeme poznat podle jeho schopnosti přivést mnoho pokleslých duší k vaiṣṇavismu. Nikdo by se neměl stát duchovním učitelem, aniž by dosáhl úrovně *uttama-adhikārīho.* Začínající vaiṣṇava nebo vaiṣṇava na střední úrovni může také přijímat žáky, ale tito žáci musí být na stejné úrovni a měli bychom porozumět, že pod jejich nedostatečným vedením nemohou dělat příliš velký pokrok ke konečnému životnímu cíli. Žák by měl být proto opatrný, aby přijal za svého duchovního učitele *uttamu-adhikārīho.*

NoI 6

दृष्टैः स्वभावजनितैर्वपुषश्च दोषैर्न प्राकृतत्वमिह भक्तजनस्य पश्येत् ।
गङ्गाम्भसां न खलु बुद्बुदफेनपङ्कैर्ब्रह्मद्रवत्वमपगच्छति नीरधर्मैः ॥ ६ ॥

dṛṣṭaiḥ svabhāva-janitair vapuṣaś ca doṣair
na prākṛtatvam iha bhakta-janasya paśyet
gaṅgāmbhasāṁ na khalu budbuda-phena-paṅkair
brahma-dravatvam apagacchati nīra-dharmaiḥ

Synonyma

dṛṣṭaiḥ — viděn obyčejným zrakem; *svabhāva-janitaiḥ* — zrozen z vlastní přirozenosti; *vapuṣaḥ* — těla; *ca* — a; *doṣaiḥ* — nedostatky; *na* — ne; *prākṛtatvam* — na hmotné úrovni; *iha* — v tomto světě; *bhakta-janasya* — čistého oddaného; *paśyet* — člověk by měl vidět; *gaṅgā-ambhasām* — vody Gangy; *na* — ne; *khalu* — zajisté; *budbuda-phena-paṅkaiḥ* — bublinami, pěnou a bahnem; *brahma-dravatam* — transcendentální povaha; *apagacchati* — se zkazí; *nīra-dharmaiḥ* — vlastnosti vody.

Překlad

Čistý oddaný ve svém původním postavení vědomí Kṛṣṇy se neztotožňuje s tělem. Neměli bychom na něho hledět z materialistického hlediska. Měli bychom přehlédnout, že

má tělo, které se narodilo v nízké rodině, se špatnou pletí, pokřivené, nemocné nebo neduživé. Obyčejnému zraku mohou být nedokonalosti těla čistého oddaného zřejmé, ale i přes tyto zdánlivé nedostatky nemůže být jeho tělo znečištěno. Je přesně jako voda Gangy, která je během období dešťů plná bublin, pěny a bahna. Voda Gangy se tím neznečistí. Ti, kteří pokročili v duchovním porozumění, se v Ganze vykoupou, aniž by stav vody brali v úvahu.

Význam

VÝZNAM: Śuddha-bhakti, činnost samotné duše – jinými slovy transcendentální láskyplná služba Pánu – se koná v osvobozeném stavu. V *Bhagavad-gītě* (14.26) se uvádí:

māṁ ca yo 'vyabhicāreṇa
bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatītyaitān
brahma-bhūyāya kalpate

„Kdo Mi slouží s naprostou a výlučnou, neselhávající oddaností, okamžitě překonává kvality hmotné přírody a tak se dostává na úroveň Brahmanu."

Avyabhicāriṇī bhakti znamená ryzí oddanost. Člověk věnující se oddané službě musí být prost všech hmotných motivů. V hnutí pro vědomí Kṛṣṇy musíme změnit své vědomí. Je-li vědomí zaměřeno na hmotný požitek, je to hmotné vědomí, a je-li zaměřeno na službu Kṛṣṇovi, jedná se o vědomí Kṛṣṇy. Odevzdaná duše slouží Kṛṣṇovi bez hmotných ohledů

(*anyābhilāṣitā-śūnyam*). *Jñāna-karmādy-anāvṛtam:* ryzí oddaná služba, která je transcendentální činnostem těla a mysli, jako je *jñāna* (mentální spekulace) a *karma* (plody přinášející činnost), se nazývá čistá *bhakti-yoga. Bhakti-yoga* je správná činnost duše, a když se člověk skutečně zapojí do čisté neposkvrněné oddané služby, je již vysvobozený (*sa guṇān samatītyaitān*). Kṛṣṇův oddaný nepodléhá hmotným podmínkám, i když jeho tělesné rysy mohou vypadat jako hmotně podmíněné. Na čistého oddaného bychom neměli hledět z materialistického hlediska. Dokud není člověk skutečně oddaný, nemůže vidět jiného oddaného dokonale. V předchozím verši bylo vysvětleno, že existují tři druhy oddaných – *kaniṣṭha-adhikārī, madhyama-adhikārī* a *uttama-adhikārī. Kaniṣṭha-adhikārī* nemůže rozpoznat oddaného od neoddaného. Zajímá se pouze o uctívání Božstva v chrámu. *Madhyama-adhikārī* však může rozlišit mezi oddaným a neoddaným a také mezi oddaným a Pánem. Chová se tedy rozdílně k Nejvyšší Osobnosti Božství, oddanému a neoddanému.

Nikdo by neměl kritizovat tělesné nedostatky čistého oddaného. Existují-li, měli bychom je přehlížet. Měli bychom brát ohled na hlavní činnost duchovního učitele, což je oddaná služba, čistá služba Nejvyššímu Pánu. V *Bhagavad-gītě* (9.30) je uvedeno:

api cet sudurācāro
bhajate mām ananya-bhāk
sādhur eva sa mantavyaḥ
samyag vyavasito hi saḥ

Dokonce i když se zdá, že oddaný dělá ohavné činnosti, měli bychom ho považovat za světce, *sādhua*, neboť ve své skutečné totožnosti se věnuje láskyplné službě Pánu. Jinými slovy: neměli bychom ho považovat za obyčejnou lidskou bytost.

I když se čistý oddaný nenarodil v rodině *brāhmaṇů* či *gosvāmīch*, je-li zapojen do služby Pánu, neměli bychom ho opomíjet. Rodiny *gosvāmīch* nemohou být ve skutečnosti založeny na hmotných ohledech, kastě či dědičnosti. Titul *gosvāmī* je ve skutečnosti výhradním právem čistých oddaných; proto mluvíme o šesti Gosvāmīch v čele s Rūpou Gosvāmīm a Sanātanou Gosvāmīm. Z Rūpy Gosvāmīho a Sanātany Gosvāmīho se prakticky stali muslimové, a změnili si proto jména na Dabira Khāsa a Sākara Mallika, ale Śrī Caitanya Mahāprabhu z nich osobně udělal *gosvāmī.* Titul *gosvāmī* tedy není dědičný.

Slovo *gosvāmī* se vztahuje na toho, kdo dokáže ovládat své smysly, kdo je pánem smyslů. Smysly neovládají oddaného, ale on ovládá je. Z toho vyplývá, že bychom ho měli nazývat *svāmī* nebo *gosvāmī,* i když se nemusel narodit v rodině *gosvāmīch.*

Gosvāmī, kteří jsou potomky Śrī Nityānandy Prabhua a Śrī Advaity Prabhua, jsou zajisté oddaní, ale neměli bychom se chovat odlišně k oddaným, kteří pocházejí z jiných rodin. S oddanými bychom měli zacházet rovnocenně, ať pocházejí z rodiny předchozích *ācāryů* nebo z obyčejné rodiny. Neměli bychom si myslet: „Toto je americký *gosvāmī*“ a ponižovat ho, ani bychom si neměli myslet: „Toto je *nityānanda-*

vaṁśa-gosvāmī.“ Objevily se protesty proti tomu, že udělujeme titul *gosvāmī* americkým vaiṣṇavům z hnutí pro vědomí Kṛṣṇy. Lidé někdy otevřeně říkají americkým oddaným, že jejich *sannyāsa* nebo titul *gosvāmīho* nejsou pravé. Podle výroků Śrīly Rūpy Gosvāmīho v tomto verši se však americký *gosvāmī* a *gosvāmī* z rodiny *ācāryů* neliší. Naopak oddaný, který získal titul *gosvāmī*, ale nenarodil se *brāhmaṇskému* otci nebo *gosvāmīmu* z rodiny Nityānandy nebo Advaity Prabhua, by se neměl pyšnit, že se stal *gosvāmīm.* Vždy by si měl pamatovat, že jakmile materialisticky zpyšní, okamžitě poklesne. Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy je transcendentální věda a není zde místo pro závist. Je určeno pro *paramahaṁsy,* kteří se zcela zbavili jakékoliv závisti (*paramaṁ nirmatsarāṇām*). Oddaný by neměl být závistivý, ať se narodil v rodině *gosvāmīch* nebo mu byl titul *gosvāmī* udělen. Jakmile kdokoliv začne závidět, poklesne z úrovně *paramahaṁsy.*

Bereme-li v úvahu tělesné nedostatky vaiṣṇavy, měli bychom vědět, že se dopouštíme přestupku proti jeho lotosovým nohám. Přestupek proti lotosovým nohám vaiṣṇavy je velmi vážný. Śrī Caitanya Mahāprabhu ho označoval jako *hātī-mātā,* přestupek šíleného slona. Šílený slon může způsobit zkázu, zvláště dostane-li se do pěkně udržované zahrady. Měli bychom být proto velmi opatrní a nedopustit se žádného přestupku proti vaiṣṇavovi. Každý oddaný by měl být připraven přijmout pokyny od nadřízeného vaiṣṇavy a nadřízený vaiṣṇava musí být připraven pomoci podřízenému vaiṣṇavovi v každém ohledu. Nadřízenost nebo podřízenost

oddaného se určuje podle jeho duchovního pokroku v rozvoji vědomí Kṛṣṇy. Je zakázáno pohlížet na činnosti čistého oddaného z hmotného hlediska. Zvláště začátečníkovi, který na čistého oddaného takto hledí, to způsobí velké nepříjemnosti. Měl by se proto vyvarovat vnějšího pohledu na čistého oddaného, ale měl by se snažit vidět jeho vnitřní rysy a porozumět, jak se věnuje transcendentální láskyplné službě Pánu. Tímto způsobem se může vyvarovat hmotného pohledu na čistého oddaného a postupně se může stát čistým oddaným sám.

Ti, kteří si myslí, že vědomí Kṛṣṇy je omezeno na nějakou skupinu lidí, jistou skupinu oddaných nebo určitou zeměpisnou oblast, mají obvykle sklon pohlížet na vnější rysy oddaného. Tito začátečníci, kteří nejsou schopni ocenit vznešenou službu pokročilého oddaného, se snaží dostat *mahābhāgavatu* na svou úroveň. S těmito potížemi se střetáváme při rozšiřování vědomí Kṛṣṇy po celém světě. Naneštěstí jsme obklopeni duchovními bratry, kteří jsou začátečníci a neoceňují pozoruhodné rozšiřování vědomí Kṛṣṇy po celém světě. Pouze se snaží dostat nás na svou úroveň a snaží se nás kritizovat v každém ohledu. Velice litujeme jejich naivních činností a nedostatečného poznání. Se zplnomocněným člověkem, který se skutečně věnuje důvěrné službě Pánu, bychom neměli zacházet jako s obyčejnou lidskou bytostí, neboť je psáno, že dokud ho Kṛṣṇa nezmocní, nemůže rozšiřovat hnutí pro vědomí Kṛṣṇy po celém světě.

Když člověk kritizuje čistého oddaného, dopouští se přestupku (*vaiṣṇava-aparādha*), což je velká překážka a nebezpečí pro ty, kdo touží pokročit v rozvoji vědomí Kṛṣṇy. Jestliže se člověk dopouští přestupků proti lotosovým nohám vaiṣṇavy, nemůže získat žádný duchovní prospěch. Každý by měl být proto velmi opatrný, aby nezáviděl zmocněnému vaiṣṇavovi (*śuddha-vaiṣṇava*). Přestupkem je také myslet si, že zmocněný vaiṣṇava podléhá disciplinárním předpisům, radit mu nebo ho opravovat. Začínajícího a pokročilého vaiṣṇavu můžeme rozeznat podle jejich činností. Pokročilý vaiṣṇava je vždy v pozici duchovního učitele a začátečník je vždy považován za žáka. Duchovní učitel nesmí podléhat radám žáka, ani by se neměl řídit radami těch, kdo nejsou jeho žáky. To je podstata rady Śrīly Rūpy Gosvāmīho v šestém verši.

NoI 7

स्यात् कृष्णनामचरितादिसिताप्यविद्यापित्तोपतप्तरसनस्य न रोचिका नु ।
किन्त्वादरादनुदिनं खलु सैव जुष्टा स्वाद्वी क्रमाद्भवति तद्गदमूलहन्त्री ॥ ७ ॥

syāt kṛṣṇa-nāma-caritādi-sitāpy avidyā-
pittopatapta-rasanasya na rocikā nu
kintv ādarād anudinaṁ khalu saiva juṣṭā
svādvī kramād bhavati tad-gada-mūla-hantrī

Synonyma

syāt — je; *kṛṣṇa* — Pána Kṛṣṇy; *nāma* — svaté jméno; *carita-ādi* — povaha, zábavy a tak dále; *sitā* — cukrkandl; *api* — ačkoliv; *avidyā* — nevědomos ti; *pitta* — žlučí; *upatapta* — postižen; *rasanasya* — jazyka; *na* — ne; *rocikā* — chutná; *nu* — ó, jak úžasné to je; *kintu* — ale; *ādarāt* — pečlivě; *anudinam* — každý den neboli dvacet čtyři hodin denně; *khalu* — přirozeně; *sā* — ten (cukrkandl svatého jména); *eva* — zajisté; *juṣṭā* — jíst neboli zpívat; *svādvī* — lahodná; *karmāt* — postupně; *bhavati* — sta ne se; *tat-gada* — této nemoci; *múla* — kořene; *hantrī* — ničitelem.

Překlad

Svaté jméno, povaha, zábavy a činnosti Kṛṣṇy jsou všechny transcendentálně sladké jako cukrkandl. Ačkoliv jazyk člověka postiženého žloutenkou avidyi (nevědomosti) nemůže ochutnat nic sladkého, je úžasné, že pouhým pečlivým zpíváním těchto sladkých jmen denně se v jazyku probudí přirozená chuť a jeho nemoc se postupně vymýtí i s kořeny.

Význam

Svaté jméno Śrī Kṛṣṇy, Jeho vlastnosti, zábavy atd. mají všechny povahu absolutní pravdy, krásy a blaženosti. Jsou přirozeně velmi sladké, jako cukrkandl, což se líbí všem. Nevědomost se však přirovnává k nemoci zvané žloutenka, kterou způsobují žlučové výměšky. Jazyk člověka nemocného žloutenkou si nemůže vychutnat sladkost cukrkandlu. Člověk postižený žloutenkou naopak považuje něco sladkého za velmi hořké. *Avidyā* (nevědomost) podobně přemění schopnost vychutnávat si Kṛṣṇovo transcendentálně lahodné jméno, vlastnosti, podobu a zábavy. Když se však člověk navzdory této nemoci s velkou péčí a pozorností začne rozvíjet vědomí Kṛṣṇy, zpívat svaté jméno a poslouchat o transcendentálních zábavách Kṛṣṇy, jeho nevědomost bude zničena a jeho jazyk získá schopnost vychutnat si sladkost transcendentální povahy Kṛṣṇy a Jeho doprovodu. Takto se duchovně uzdravit je možné pouze pravidelným rozvojem vědomí Kṛṣṇy.

Když se člověk v hmotném světě zajímá více o materialistický způsob života než o vědomí Kṛṣṇy, je považován za nemocného. Normální stav je zůstat věčným služebníkem Pána (*jīvera `svarūpa' haya kṛṣṇera `nitya-dāsa'*). Toto zdraví se ztratí, když živá bytost zapomene na Kṛṣṇu, neboť ji přitahují vnější rysy Kṛṣṇovy iluzorní energie *māyi.* Svět *māyi* se nazývá *durāśraya*, což znamená „falešný nebo špatný úkryt“. Ten, kdo vkládá důvěru v *durāśraya,* se upíná k marným nadějím. V hmotném světě se všichni snaží být šťastní, a přestože jsou jejich materialistické pokusy kvůli jejich nevědomosti zmařeny v každém ohledu, nejsou schopni poznat své chyby. Lidé se snaží napravit jednu chybu tím, že udělají novou. Tímto způsobem probíhá v hmotném světě boj o existenci. Když někdo v této situaci dostane radu, aby se věnoval rozvoji vědomí Kṛṣṇy a byl šťastný, tak tento pokyn nepřijme. Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy se rozšiřuje po celém světě, jen aby odstranilo tuto hrubou nevědomost. Lidé jsou svedeni slepými vůdci. Vůdci společnosti – politikové, filozofové a vědci – jsou slepí, protože si nejsou vědomí Kṛṣṇy. Kvůli svému ateistickému způsobu života postrádají veškeré skutečné poznání, a proto jsou to podle *Bhagavad-gīty* hříšní darebáci a nejnižší z lidí.

na māṁ duṣkṛtino mūḍhāḥ
prapadyante narādhamāḥ
māyayāpahṛta jñānā
āsuraṁ bhāvam āśritāḥ

„Ničemové, kteří jsou naprosto hloupí, nejníže stojící z lidí, ti, jež o poznání připravila iluze, a ti, kdo přijímají ateistickou povahu démonů, se Mi neodevzdávají.“ (Bg. 7.15)
Tito lidé se Kṛṣṇovi nikdy neodevzdávají a odporují snahám těch, kteří si přejí uchýlit se pod Kṛṣṇovu ochranu. Když se z těchto ateistů stanou vůdci společnosti, celá atmosféra se přetíží nevědomostí a za těchto podmínek nejsou lidé příliš nadšení přijmout hnutí pro vědomí Kṛṣṇy, tak jako nemocný trpící žloutenkou neokusí chuť cukrkandlu. Musíme však vědět, že na žloutenku je cukrkandl jediným vhodným lékem. Podobně je pro dnešní zmatené lidstvo vědomí Kṛṣṇy, zpívání svatého jména Pána – *Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare* – jediným lékem, jak uvést svět do pořádku. Vědomí Kṛṣṇy sice nemusí příliš chutnat nemocnému, ale Śrīla Rūpa Gosvāmī přesto radí, že když se člověk chce vyléčit z hmotné nemoci, musí se léčit s velkou péčí a pozorností. Léčení začíná pronášením Hare Kṛṣṇa mahā-mantry, protože pronášením svatého jména Pána bude člověk nacházející se v hmotných podmínkách zbaven všech falešných představ (*ceto-darpaṇa-mārjanam*). *Avidyā,* mylná představa o své vlastní duchovní totožnosti, poskytuje základ pro falešné ego v srdci (*ahaṅkāra*).
Skutečná choroba je v srdci. Je-li však mysl očištěna, je-li očištěno vědomí, člověk nemůže být sužován žádnou hmotnou chorobou. Chceme-li očistit mysl a srdce ode všech falešných pojetí, měli bychom se věnovat pronášení Hare Kṛṣṇa mahā-mantry. Je to snadné a prospěšné. Pronášením

svatého jména Pána se okamžitě osvobodíme z planoucího ohně hmotné existence.

Existují tři úrovně pronášení svatého jména Pána – s přestupky, úroveň, kdy přestupků ubývá, a čistá úroveň. Když se začátečník začne věnovat pronášení Hare Kṛṣṇa mantry, obvykle se dopouští mnoha přestupků. Existuje deset základních přestupků, a když se jich oddaný vyvaruje, může se dostat na následující úroveň, která se nachází mezi pronášením s přestupky a čistým pronášením. Když dosáhne čisté úrovně, je okamžitě vysvobozen. Říká se tomu *bhava-mahā-dāvāgni-nirvāpanam.* Jakmile je osvobozen z planoucího ohně hmotné existence, může okusit chuť transcendentálního života.

Závěr je, že chceme-li se zbavit hmotné nemoci, musíme se věnovat pronášení Hare Kṛṣṇa mantry. Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy je zvláště určeno k vytvoření atmosféry, ve které se lidé mohou věnovat pronášení Hare Kṛṣṇa mantry. Člověk musí začít s vírou, a když jeho víra pronášením vzroste, může se stát členem společnosti. Posíláme *saṅkīrtanové* skupiny do celého světa a jejich zkušeností je, že i v nejzazších částech světa, kde neexistuje poznání o Kṛṣṇovi, k nám Hare Kṛṣṇa mahā-mantra přitahuje tisíce lidí. V některých oblastech lidé začínají napodobovat oddané tím, že si holí hlavy a pronášejí Hare Kṛṣṇa mantru jen několik dní poté, co ji zaslechli. Může to být napodobování, ale napodobování dobré věci je žádoucí. Někteří imitátoři se postupně začnou zajímat o zasvěcení od duchovního učitele a požádají o zasvěcení.

Je-li člověk upřímný, dostane zasvěcení a této úrovni se říká *bhajana-kriyā.* Pak se věnuje službě Pánu pravidelným pronášením šestnácti kol Hare Kṛṣṇa mahā-mantry denně a vyhýbá se nedovolenému pohlavnímu styku, omamným látkám, jedení masa a hazardování. Pomocí *bhajana-kriyā* se osvobodí od znečištění materialistickým životem. Přestane chodit do restaurací a hotelů, aby jedl takzvaná chutná jídla připravená z masa a cibule, ani se nezajímá o kouření nebo pití čaje a kávy. Vyhýbá se nejen nedovolenému pohlavnímu styku, ale pohlavnímu životu úplně. Nemá ani zájem ztrácet čas spekulováním a hazardem. Měli bychom vědět, že tímto způsobem se očišťuje od nežádoucích věcí (*anartha-nivṛtti*). Slovo *anartha* označuje nežádoucí věci. *Anarthy* se zničí, když se člověk připojí k hnutí pro vědomí Kṛṣṇy.
Když se oddaný zbaví nežádoucích věcí, ustálí se v činnostech určených pro Kṛṣṇu. Ve skutečnosti na nich začne lpět a zakouší extázi v oddané službě. To se nazývá *bhāva,* předběžný stav probuzení lásky k Bohu. Tak se podmíněná duše vysvobodí z hmotné existence a ztratí zájem o tělesné pojetí života včetně hmotného bohatství, hmotného poznání a hmotné přitažlivosti všeho druhu. Tehdy může porozumět, kdo je Nejvyšší Pán a co je Jeho *māyā. Māyā* sice může být přítomna, ale nemůže rozrušit oddaného, který dosáhl stavu *bhāva,* protože je schopen vidět skutečné postavení *māyi. Māyā* znamená zapomnění Kṛṣṇy a zapomnění Kṛṣṇy a vědomí Kṛṣṇy stojí vedle sebe jako světlo a stín. Zůstává-li člověk ve stínu, nemůže využívat výhod, které nabízí světlo, a setrvá-li na světle, nemůže ho vyrušit

temnota stínu. Rozvojem vědomí Kṛṣṇy se postupně vysvobodí a zůstane na světle. Temnoty se ani nedotkne. V *Caitanya-caritāmṛtě* (*Madhya* 22.31) je to potvrzeno:

kṛṣṇa – sūrya-sama; māyā haya andhakāra
yāhāṅ kṛṣṇa, tāhāṅ nāhi māyāra adhikāra

„Kṛṣṇa je přirovnáván ke slunci a *māyā* k temnotě. Kde je slunce, nemůže být temnota. Jakmile člověk začne s rozvojem vědomí Kṛṣṇy, temnota iluze (vliv vnější energie) okamžitě zmizí.“

NoI 8

तन्नामरूपचरितादिसुकीर्तनानुस्मृत्योः क्रमेण रसनामनसी नियोज्य ।
तिष्ठन्व्रजे तदनुरागिजनानुगामी कालं नयेदखिलमित्युपदेशसारम् ॥ ८ ॥

tan-nāma-rūpa-caritādi-sukīrtanānu-
smṛtyoḥ krameṇa rasanā-manasī niyojya
tiṣṭhan vraje tad-anurāgi-janānugāmī
kālaṁ nayed akhilam ity upadeśa-sāram

Synonyma

tat — Pána Kṛṣṇy; *nāma* — svaté jméno; *rúpa* — podoba; *carita-ādi* — povaha, zábavy a tak dále; *su-kīrtana* — pěkným opěvováním nebo diskuzí; *anusmṛtyoḥ* — a vzpomínáním; *krameṇa* — postupně; *rasanā* — jazyk; *mana sī* — a mysl; *niyojya* — zaměstnávající; *tiṣṭhan* — sídlící; *vraje* — v e Vraji; *tat* — Pánu Kṛṣṇovi; *anurāgi* — připoután; *jana* — osoby; *anugāmī* — n ásleduje; *kālam* — čas; *nayet* — měl by využít; *akhilam* — zcela; *iti* — tak; *upadeśa* — rady nebo pokynu; *sāram* — tresť.

Překlad

Trestí všech rad je, že člověk by měl využít všeho svého času – dvaceti čtyř hodin denně – k pěknému opěvování a připomínání si Pánova božského jména, transcendentální podoby, vlastností a věčných zábav a postupně tím zaměstnat jazyk a mysl. Tímto způsobem by měl sídlit ve Vraji (Goloce Vṛndāvan dhāmu) a sloužit Kṛṣṇovi pod vedením oddaných. Měl by následovat ve stopách milovaných oddaných Pána, kteří jsou hluboce připoutáni k Jeho oddané službě.

Význam

Jelikož mysl může být naším přítelem nebo nepřítelem, musíme ji vycvičit, aby se stala naším přítelem. Hnutí pro vědomí Kṛṣṇy je zvláště určeno ke cvičení mysli, aby se neustále věnovala činnostem určeným pro Kṛṣṇu. Mysl obsahuje stovky a tisíce dojmů nejen z tohoto, ale i z mnoha minulých životů. Tyto dojmy se někdy prolínají a vytvářejí protichůdné obrazy. Takto může být mysl pro podmíněnou duši nebezpečná. Studenti psychologie si jsou vědomi různých psychologických změn mysli. V *Bhagavad-gītě* (8.6) je řečeno:

yaṁ yaṁ vāpi smaran bhāvaṁ
tyajaty ante kalevaram
taṁ taṁ evaiti kaunteya
sadā tad-bhāva-bhāvitaḥ

„Ó synu Kuntī, každý naprosto jistě dosáhne právě toho stavu bytí, na který vzpomíná, když opouští své tělo.“
V okamžiku smrti vytvářejí mysl a inteligence živé bytosti jemnou podobu určitého druhu těla pro příští život. Když mysl najednou pomyslí na něco nepříliš pěkného, čeká člověka odpovídající zrození v příštím životě. Dokáže-li naproti tomu myslet v okamžiku smrti na Kṛṣṇu, může být přenesen do duchovního světa, Goloky Vṛndāvanu. Proces převtělování je velmi jemný, a Śrīla Rūpa Gosvāmī proto radí oddaným, aby cvičili svou mysl, aby nemysleli na nic jiného než na Kṛṣṇu. Jazyk by měli podobně cvičit, aby hovořil jen o Kṛṣṇovi a jedl pouze *kṛṣṇa-prasādam.* Śrīla Rūpa Gosvāmī dále radí, *tiṣṭhan vraje:* oddaný by měl žít ve Vṛndāvanu nebo v nějaké části Vrajabhūmi. Vrajabhūmi neboli vṛndāvanská země má rozlohu osmdesát čtyři *kroś. Krośa* odpovídá pěti čtverečním kilometrům. Když se člověk usadí ve Vṛndāvanu, měl by se uchýlit k pokročilému oddanému. Neustále by tak měl myslet na Kṛṣṇu a Jeho zábavy. Śrīla Rūpa Gosvāmī to dále objasňuje v *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.2.294):

kṛṣṇaṁ smaran janaṁ cāsya
preṣṭhaṁ nija-samīhitam
tat-tat-kathā-rataś cāsau
kuryād vāsaṁ vraje sadā

„Oddaný by měl vždy sídlit v transcendentální oblasti Vraji a neustále se věnovat *kṛṣṇaṁ smaran janaṁ cāsya preṣṭham,* vzpomínání na Śrī Kṛṣṇu a Jeho milované společníky. Následováním ve stopách těchto společníků a pod

jejich věčným vedením získá silnou touhu sloužit Nejvyšší Osobnosti Božství.“
Šríla Rúpa Gósvámí uvádí v Bhakti-rasámrta-sindhu (1.2.295):

sevā sādhaka-rūpeṇa
siddha-rūpeṇa cātra hi
tad-bhāva-lipsunā kāryā
vraja-lokānusārataḥ

„V transcendentální oblasti Vraji (Vraja-dhāmu) by měl člověk sloužit Nejvyššímu Pánu, Śrī Kṛṣṇovi, s podobným cítěním jako Jeho společníci, uchýlit se pod přímé vedení určitého společníka Kṛṣṇy a následovat v jeho stopách. Tato metoda platí jak pro stádium *sādhany* (duchovních praktik prováděných ve stavu spoutanosti), tak pro stádium *sādhyi* (realizace Boha), kdy je osoba *siddha-puruṣa* neboli duchovně dokonalá duše.“
Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura tento verš komentoval: „Ten, kdo ještě nevyvinul zájem o vědomí Kṛṣṇy, by se měl vzdát všech hmotných motivů a cvičit svoji mysl dodržováním usměrňujících zásad, jmenovitě opěvováním Kṛṣṇy a vzpomínáním na Něho, Jeho jméno, podobu, vlastnosti, zábavy a tak dále. Když v nich získá zálibu, měl by se snažit žít ve Vṛndāvanu a trávit čas neustálým vzpomínáním na Kṛṣṇovo jméno, slávu, zábavy a vlastnosti pod vedením a ochranou zkušeného oddaného. To je podstata všech pokynů týkajících se rozvíjení oddané služby.

Na počáteční úrovni by měl neustále naslouchat *kṛṣṇa-kathā.* Říká se tomu *śravaṇa-daśā,* stádium naslouchání. Neustálým naslouháním transcendentálnímu svatému jménu Kṛṣṇy a vyprávění o Jeho transcendentální podobě, vlastnostech a zábavách může dosáhnout úrovně přijetí nazvané *varaṇa-daśā.* Když dosáhne této úrovně, začne ho poutat naslouchání *kṛṣṇa-kathā.* Je-li schopen zpívat v extázi, dosáhne úrovně *smaraṇāvasthā,* úrovně vzpomínání. Vzpomínání, pohroužení, meditace, neustálá meditace a tranz je pět fází, ze kterých se skládá postupně se rozvíjející *kṛṣṇa-smaraṇa.* Zpočátku může být vzpomínání na Kṛṣṇu občas přerušeno, ale později zůstává nepřerušeno. Je-li nepřerušeno, soustředí se a nazývá se meditace. Když se meditace rozvine a začne být trvalá, nazývá se *anusmṛti.* Nepřerušovanou a neustálou *anusmṛti* se oddaný dostane do stavu *samādhi* neboli duchovního tranzu. Když se *smaraṇa-daśā* neboli *samādhi* plně vyvine, duše dospěje k porozumění svého původního přirozeného postavení. V tom okamžiku může dokonale a jasně porozumět svému věčnému vztahu s Kṛṣṇou. To se nazývá *sampatti-daśā,* dokonalost života. *Caitanya-caritāmṛta* radí začátečníkům vzdát se všech druhů motivovaných žádostí a jednoduše se věnovat usměrněné oddané službě Pánu podle příkazů písem. Tímto způsobem může začátečník postupně vyvinout pouto ke Kṛṣṇovu jménu, slávě, podobě, vlastnostem a tak dále. Když toto pouto vyvinul, může sloužit lotosovým nohám Kṛṣṇy spontánně, i bez dodržování usměrňujících zásad. Tato úroveň se nazývá *rāga-bhakti* neboli oddaná služba na úrovni spontánní

lásky. Na této úrovni může oddaný následovat ve stopách jednoho z věčných společníků Kṛṣṇy ve Vṛndāvanu. Tomu se říká *rāgānuga-bhakti. Rāgānuga-bhakti* neboli spontání oddaná služba se může provádět ve vztahu *śānta-rasa*, kdy oddaný touží sloužit Kṛṣṇovi jako kráva, jako hůlka či flétna v Jeho ruce nebo jako květy kolem Kṛṣṇova krku. Ve vztahu *dāsya-rasa* následuje ve stopách služebníků jako Citraka, Patraka nebo Raktaka. V přátelském vztahu *sakhya-rasa* je možné stát se přítelem jako Baladeva, Śrīdāmā nebo Sudāmā. *Vātsalya-rasa* se vyznačuje rodičovskou náklonností a oddaný může být jako Nanda Mahārāja a Yaśodā a v *mādhurya-rase*, která se vyznačuje mileneckou láskou, může být jako Śrīmatī Rādhārāṇī nebo Její přítelkyně jako Lalitā a Její služebnice (*mañjarī*) jako Rūpa a Rati. To je podstata všech pokynů týkajících se oddané služby.“

NoI 9

वैकुण्ठाज्जनितो वरा मधुपुरी तत्रापि
रासोत्सवाद्वृन्दारण्यमुदारपाणिरामणात्तत्रापि गोवर्धनः ।
राधाकुण्डमिहापि गोकुलपतेः प्रेमामृताप्लावनात्कुर्यादस्य विराजतो
गिरितटे सेवां विवेकी न कः ॥ ९ ॥

vaikuṇṭhāj janito varā madhu-purī tatrāpi rāsotsavād
vṛndāraṇyam udāra-pāṇi-ramaṇāt tatrāpi govardhanaḥ
rādhā-kuṇḍam ihāpi gokula-pateḥ premāmṛtāplāvanāt
kuryād asya virājato giri-taṭe sevāṁ vivekī na kaḥ

Synonyma

vaikuṇṭhāt — než Vaikuṇṭha, duchovní svět; *janitaḥ* — kvůli narození; *varā* — lepší; *madhu-purī* — transcendentální město známé jako Mathurā; *tatra api* — nadřazenější než; *rāsa-utsavāt* — kvůli provádění *rāsa-līly*; *vṛndā-araṇyam* — vṛndāvanský les; *udāra-pāṇi* — Pána Kṛṣṇy; *ramaṇāt* — díky různým druhům láskyplných zábav; *tatra api* — jemu nadřazenější; *govardhanaḥ* — kopec Govardhan; *rādhā-kuṇḍam* — místo známé jako Rādhākuṇḍ; *iha api* — jemu nadřazenější; *gokula-pateḥ* — Kṛṣṇy, pána Gokuly; *prema-amṛta* — s nektarem božské lásky; *āplāvanāt* — neboť je zaplavena; *kuryāt* — by konal; *asya* — tohoto (Rādhākuṇḍu); *virājataḥ* — umístěného; *giri-taṭe* — na úpatí

kopce Govardhanu; *sevām* — službu; *vivekī* — kdo je inteligentní; *na* — ne; *kaḥ* — kdo.

Překlad

Svaté místo známé jako Mathurā je duchovně nadřazené Vaikuṇṭě, transcendentálnímu světu, protože se tam zjevil Pán. Transcendentální les Vṛndāvan je nadřazenější Mathuře-purī kvůli Kṛṣṇovým zábavám rāsa-līlā. Kopec Govardhan je nadřazenější vṛndāvanskému lesu, neboť ho Śrī Kṛṣṇa zvedl svou božskou rukou a byl místem Jeho rozličných láskyplných zábav. Ze všech nejvznešenější je Śrī Rādhākuṇḍ, protože jej zaplavuje nektar premy Pána Gokuly, Śrī Kṛṣṇy. Který inteligentní člověk si tedy nepřeje sloužit božskému Rādhākuṇḍu na úpatí kopce Govardhanu?

Význam

Duchovní svět zahrnuje tři čtvrtiny celého stvoření Nejvyššího Pána a je to Jeho nejvznešenější oblast. Duchovní svět je přirozeně nadřazený hmotnému světu, ale Mathurā a sousední oblasti, i když se zdají být v hmotném světě, se považují za nadřazené duchovnímu světu, protože v Mathuře se zjevil sám Kṛṣṇa, Nejvyšší Osobnost Božství. Vnitřní lesy Vṛndāvanu se považují za nadřazené Mathuře, protože se tam nachází dvanáct lesů (*dvādaśa-vana*) jako jsou Tālavan, Madhuvan a Bahulāvan, které jsou slavné díky různým zábavám Pána. Vnitřní les Vṛndāvan se považuje za

nadřazený Mathuře, ale nadřazený těmto lesům je božský kopec Govardhan, protože ho Kṛṣṇa zvedl jako deštník svou překrásnou rukou připomínající květ lotosu. Chtěl tak ochránit své společníky, obyvatele Vraji, před průtrží mračen, kterou poslal rozhněvaný Indra, král polobohů. Na kopci Govardhanu pásl Kṛṣṇa krávy se svými přáteli pasáčky, setkával se zde se svou nejmilovanější Śrī Rādhou a oddával se s Ní milostným zábavám. Rādhākuṇḍ na úpatí Govardhanu je ze všech nejvznešenější, protože tam láska ke Kṛṣṇovi přetéká. Pokročilí oddaní dávají přednost životu u Rādhākuṇḍu, neboť tato oblast je místem mnoha vzpomínek na věčné láskyplné zábavy mezi Kṛṣṇou a Rādhārāṇī (*rati-vilāsa*).

V *Caitanya-caritāmṛtě* (*Madhya-līle*) je uvedeno, že když Śrī Caitanya Mahāprabhu poprvé navštívil oblast Vrajabhūmi, nemohl nejdříve Rādhākuṇḍ nalézt. Znamená to, že Śrī Caitanya Mahāprabhu ve skutečnosti hledal přesnou polohu Rādhākuṇḍu. Nakonec toto svaté místo našel a bylo tam malé jezírko. Vykoupal se v něm a řekl svým oddaným, že skutečný Rādhākuṇḍ leží zde. Oddaní Pána Caitanyi v čele se šesti Gosvāmīmi jako Rūpa a Raghunātha dāsa později jezírko rozšířili. V současné době je zde rozlehlé jezero známé jako Rādhākuṇḍ. Śrīla Rūpa Gosvāmī přikládal Rādhākuṇḍu velký význam, protože jej Śrī Caitanya Mahāprabhu toužil nalézt. Kdo by tedy opustil Rādhākuṇḍ a snažil se usídlit někde jinde? Žádný člověk s transcendentální inteligencí by to neudělal. Důležitost Rādhākuṇḍu však nemohou pochopit ostatní vaiṣṇavské *sampradāyi* a ani lidé

nezajímající se o oddanou službu Pánu Caitanyovi Mahāprabhuovi nemohou pochopit duchovní důležitost a božskou povahu Rādhākuṇḍu. Rādhākuṇḍ proto uctívají hlavně gauḍīya-vaiṣṇavové, následovníci Pána Śrī Kṛṣṇy Caitanyi Mahāprabhua.

NoI 10

कर्मिभ्यः परितो हरेः प्रियतया व्यक्तिं ययुर्ज्ञानिनस्तेभ्यो
ज्ञानविमुक्तभक्तिपरमाः प्रेमैकनिष्ठास्ततः ।
तेभ्यस्ताः पशुपालपङ्कजदृशस्ताभ्योऽपि सा राधिका प्रेष्ठा तद्वदियं
तदीयसरसी तां नाश्रयेत्कः कृती ॥ १० ॥

karmibhyaḥ parito hareḥ priyatayā vyaktiṁ yayur jñāninas
tebhyo jñāna-vimukta-bhakti-paramāḥ premaika-niṣṭhās tataḥ
tebhyas tāḥ paśu-pāla-paṅkaja-dṛśas tābhyo 'pi sā rādhikā
preṣṭhā tadvad iyaṁ tadīya-sarasī tāṁ nāśrayet kaḥ kṛtī

Synonyma

karmibhyaḥ — než všichni lidé pracující pro plody své práce; *paritaḥ* — ve všech ohledech; *hareḥ* — Nejvyšší Osobností Božství; *priyatayā* — protože jim prokázal přízeň; *vyaktim yayuḥ* — uvádí se v *śāstrách*; *jñāninaḥ* — ti, kdo jsou pokročilí v poznání; *tebhyaḥ* — jim nadřazení; *jñāna-vimukta* — osvobozeni poznáním; *bhakti-paramāḥ* — ti, kdo se věnují oddané službě; *prema-eka-niṣṭāḥ* — ti, kteří dosáhli čisté lásky k Bohu; *tataḥ* — nadřazenější než oni; *tebhyaḥ* — lepší než oni; *tāḥ* — oni; *paśu-pāla-paṅkaja-dṛśaḥ* — *gopī*, které neustále závisejí na Kṛṣṇovi, pasáčkovi krav; *tābhyaḥ* — nade všemi; *api* — zajisté; *sā* — Ona; *rādhikā* — Śrīmatī

Rādhikā; *preṣṭā* — velmi drahé; *tadvat* — podobně; *iyam* — toto; *tadīya-sarasī* — Její jezírko, Śrī Rādhākuṇḍ; *tām* — Rādhākuṇḍ; *na* — ne; *āśrayet* — by se uchýlil; *kaḥ* — kdo; *kṛtī* — nanejvýš požehnaný.

Překlad

V śāstrách se uvádí, že ze všech druhů lidí, kteří pracují pro plody své práce, prokazuje Nejvyšší Pán Hari přízeň tomu, kdo je pokročilý v poznání vyšších hodnot života. Z mnoha těchto lidí s pokročilý poznáním (jñānī) může začít oddaně sloužit ten, kdo je díky svému poznání prakticky osvobozen. Je nadřazen ostatním. Ten, kdo však dosáhl premy, čisté lásky ke Kṛṣṇovi, je na vyšší úrovni než on. Gopī se nacházejí nade všemi pokročilými oddanými, protože vždy zcela závisejí na Śrī Kṛṣṇovi, transcendentálnímu pasáčkovi krav. Z gopī je Śrīmatī Rādhārāṇī Kṛṣṇovi nejdražší. Její jezírko (kuṇḍ) je Kṛṣṇovi stejně drahé jako tato nejmilovanější z gopī. Kdo by potom nežil u Rādhākuṇḍu a v duchovním těle plném extatických pocitů oddanosti (aprākṛta-bhāva) neprokazoval láskyplnou službu božskému páru Śrī Śrī Rādhā-Govindovi při jejich věčných osmerých denních zábavách (aṣṭakālīya-līlā)? Ti, kteří se věnují oddané službě na březích Rādhākuṇḍu, jsou nejpožehnanější lidé ve vesmíru.

Význam

V současné době se téměř každý zabývá nějakým druhem plodonosné činnosti. Ti, kteří touží získat hmotný zisk prací, se nazývají *karmī* neboli lidé toužící po plodech své práce. Všechny živé bytosti v hmotném světě podléhají vlivu *māyi*. Popisuje to *Viṣṇu Purāṇa* (6.7.61):

viṣṇu-śaktiḥ parā proktā
kṣetrajñākhyā tathā parā
avidyā-karma-saṁjñānyā
tṛtīyā śaktir iṣyate

Mudrci rozdělili energii Nejvyšší Osobnosti Božství do tří skupin – duchovní energie, okrajová energie a hmotná energie. Hmotná energie se považuje za energii třetího řádu (*tṛtīyā śaktiḥ*). Živé bytosti podléhající hmotné energii se někdy jako psi a prasata tvrdě namáhají pro pouhé uspokojení smyslů. V tomto životě nebo po vykonání zbožných činností v příštím začnou však některé *karmī* silně přitahovat různé druhy obětí popsaných ve Vedách. Díky svým zbožným zásluhám jsou povýšeni na nebeské planety. Ti, kteří provádějí oběti přesně podle védských příkazů, jsou ve skutečnosti povýšeni na Měsíc a na planety nad Měsícem. O tom se zmiňuje *Bhagavad-gītā* (9.21), *kṣīṇe puṇye martya-lokaṁ viśanti:* po vyčerpání výsledků svých takzvaných zbožných činností se opět vracejí na Zemi, která se nazývá *martya-loka*, místo smrti. Tito lidé sice mohou být za své zbožné činnosti povýšeni na nebeské planety a užívat si

zde života po mnoho tisíc let, ale přesto se musí vrátit na tuto planetu, až se vyčerpají výsledky jejich zbožných činností. To je postavení všech *karmīch,* včetně těch, kteří jednají zbožně a těch, kteří jednají bezbožně. Na této planetě najdeme mnoho obchodníků, politiků a jiných, které zajímá pouhé hmotné štěstí. Snaží se vydělat peníze jakýmikoliv prostředky a neberou v úvahu, zda jsou zbožné nebo bezbožné. Nazývají se *karmī* neboli hrubí materialisté. Někteří z *karmīch* jsou *vikarmī* – lidé, kteří se ve svém jednání neřídí védským poznáním. Ti, kteří jednají na základě védského poznání, provádějí oběti pro uspokojení Pána Viṣṇua a aby od Něho dostávali požehnání. Tímto způsobem jsou povýšeni na vyšší planetární soustavy. Tito *karmī* jsou nadřazeni *vikarmīm,* protože důvěřují příkazům Ved a jsou jistě drazí Kṛṣṇovi. V *Bhagavad-gītě* (4.11) Kṛṣṇa říká: *ye yathā māṁ prapadyante tāṁs tathaiva bhajāmy aham.* „Každého odměňuji podle toho, jak se Mi odevzdává.“ Kṛṣṇa je tak laskavý, že plní
touhy *karmīch* i *jñānīch,* o *bhaktech* nemluvě. *Karmī* jsou někdy povýšeni na vyšší planetární soustavy, ale dokud lpí na plodonosných činnostech, musí po smrti přijmout nová hmotná těla. Když člověk jedná zbožně, může získat nové tělo mezi polobohy ve vyšších planetárních soustavách nebo může dosáhnout jiného postavení, ve kterém si může užívat vyšší úrovně hmotného štěstí. Naproti tomu ti, kdo jednají bezbožně, jsou degradováni a narodí se jako zvířata, stromy a rostliny. Učení světci proto neoceňují lidi pracující pro plody

své práce, kteří se nestarají o védské příkazy (*vikarmī*).
Ve *Śrīmad Bhāgavatamu* je uvedeno (5.5.4):

nūnaṁ pramattaḥ kurute vikarma
yad indriya-prītaya āpṛṇoti
na sādhu manye yata ātmano 'yam
asann api kleśada āsa dehaḥ

„Když někdo považuje smyslový požitek za životní cíl, pak nepochybně zešílí touhou po materialistickém životě a začne páchat všemožné hříšné činnosti. Neví, že již za své minulé hříšné jednání získal tělo, které – třebaže je dočasné – je příčinou jeho utrpení. Živá bytost ve skutečnosti nemá mít hmotné tělo, ale dostává ho pro smyslový požitek. Proto si myslím, že inteligentnímu člověku nepřísluší znovu se zaplétat do činností zaměřených na uspokojování smyslů, za něž neustále dostává jedno hmotné tělo za druhým.“ Účelem lidského života je dostat se z podmínek trojího utrpení, které jsou průvodním jevem hmotné existence. Lidé toužící po plodech své práce naneštěstí šílí po vydělávání peněz a zařizování si pomíjivého hmotného pohodlí jakýmikoliv způsoby a tak riskují, že budou degradováni do nižších živočišných druhů. Materialisté pošetile plánují, jak být šťastní v hmotném světě. Nezastaví se, aby uvážili, že se dožijí jen určitého počtu let, které z velké části musí strávit vydělávám peněz pro uspokojování smyslů. Tyto činnosti končí smrtí. Materialisté neberou v úvahu, že po opuštění těla se mohou narodit v tělech nízkých zvířat, rostlin nebo stromů. Všechny jejich činnosti se pouze příčí naplnění smyslu života. Nejenže se narodí nevědomí, ale také na úrovni

nevědomosti jednají a myslí si, že získávají hmotný užitek v podobě mrakodrapů, velkých aut, váženého postavení a tak dále. Netuší, že v příštím životě budou degradováni, a že všechny jejich činnosti slouží pouze jako *parābhava,* jejich porážka. To je výrok *Śrīmad Bhāgavatamu* (5.5.5): *parābhavas tāvad abodha-jātaḥ.* Člověk by měl proto dychtit porozumět nauce o duši (*ātma-tattva*). Dokud se nedostane na úroveň *ātma-tattva,* na které rozumí, že je duše a ne tělo, zůstane na úrovni nevědomosti. Z tisíců a dokonce miliónů nevědomých lidí, kteří ztrácejí svůj čas pouhým uspokojováním smyslů, se jeden může dostat na úroveň poznání a porozumět vyšším hodnotám života. Tento člověk se nazývá *jñānī.* Ví, že plodonosné činnosti ho budou poutat k hmotné existenci a zapříčiní jeho převtělování z jednoho druhu těla do druhého. Ve *Śrīmad Bhāgavatamu* je termínem *śarīra-bandha* (poután k tělesné existenci) naznačeno, že dokud si člověk udržuje jakékoliv pojetí smyslového požitku, jeho mysl bude pohroužena v *karmě,* plodonosné činnosti, a to ho přinutí převtělovat se z jednoho těla do druhého.

Jñānī se tedy považuje za nadřazeného *karmīmu,* protože se alespoň vyhýbá slepým činnostem smyslového požitku. To je výrok Nejvyšší Osobnosti Božství. *Jñānī* sice může být osvobozen od nevědomosti *karmīch,* ale dokud nepokročí na úroveň oddané služby, stále se považuje za nevědomého (*avidyā*). I když člověk může být přijímán jako *jñānī* neboli pokročilý v poznání, jeho poznání se považuje za nečisté,

protože nemá informace o oddané službě a zanedbává přímé uctívání lotosových nohou Nejvyšší Osobnosti Božství. Když se *jñānī* zapojí do oddané služby, velmi rychle získá postavení nadřazenější obyčejnému *jñānīmu*. Je popsán jako *jñāna-vimukta-bhakti-parama.* Jak se *jñānī* zapojí do oddané služby, je uvedeno v *Bhagavad-gītě* (7.19), kde Kṛṣṇa říká:

bahūnāṁ janmanām ante
jñānavān māṁ prapadyate
vāsudevaḥ sarvam iti
sa mahātmā sudurlabhaḥ

„Ten, kdo má opravdu poznání – po mnoha zrozeních a smrtích – se Mi odevzdá, když ví, že jsem příčinou všech příčin a vším, co existuje. Taková velká duše je nesmírně vzácná.“ Člověk je moudrý, když se odevzdá lotosovým nohám Kṛṣṇy, ale takový *mahātmā,* velká duše, je velmi vzácný.

Poté, co se člověk zapojí do oddané služby podle usměrňujících zásad, může se dostat na úroveň spontánní lásky k Bohu díky následování ve stopách velkých oddaných jako jsou Nārada, Sanaka a Sanātana. Nejvyšší Osobnost Božství ho pak uznává jako nadřazeného. Oddaní, kteří vyvinuli lásku k Bohu, jsou jistě ve vznešeném postavení. Ze všech těchto oddaných jsou *gopī* uznány za nejvznešenější, protože neznají nic jiného než uspokojování Kṛṣṇy. *Gopī* od Kṛṣṇy ani neočekávají žádnou odplatu. Kṛṣṇa jim někdy přivodí velké utrpení tím, že se od nich odloučí. Ony však přesto na Kṛṣṇu nemohou zapomenout. *Gopī* velmi

zarmoutilo, když Kṛṣṇa odjel z Vṛndāvanu do Mathury, a strávily zbytek svých životů naříkáním v odloučení od Kṛṣṇy. To znamená, že v určitém smyslu od Kṛṣṇy ve skutečnosti nikdy odloučeny nebyly. Mezi myšlením na Kṛṣṇu a stýkáním se s Ním není rozdíl. *Vipralambha-sevā*, myšlení na Kṛṣṇu v odloučení, jak to dělal Śrī Caitanya Mahāprabhu, je daleko lepší než přímá služba Kṛṣṇovi. Ze všech oddaných, kteří vyvinuli ryzí oddanou lásku ke Kṛṣṇovi, jsou *gopī* nejvznešenější a mezi nimi je nejvznešenější Śrīmatī Rādhārāṇī. Nikdo nepředčí oddanou službu Śrīmatī Rādhārāṇī. Dokonce ani Kṛṣṇa nemůže porozumět postoji Śrīmatī Rādhārāṇī, a proto přijal Její postavení a zjevil se jako Śrī Caitanya Mahāprabhu, aby porozuměl Jejím transcendentálním pocitům.

Śrīla Rūpa Gosvāmī takto postupně dospěl k závěru, že Śrīmatī Rādhārāṇī je Kṛṣṇova nejvznešenější oddaná a Její *kuṇḍ*, jezírko, Śrī Rādhākuṇḍ, je nejvznešenější místo. Potvrzuje to *Laghu-bhāgavatāmṛta* [Padma Purāṇa] (*Uttara-khaṇḍa* 1.45) citovaná v *Caitanya-caritāmṛtě:*

yathā rādhā priyā viṣṇos
tasyāḥ kuṇḍaṁ priyaṁ tathā
sarva-gopīṣu saivaikā
viṣṇor atyanta-vallabhā

„Místo, kde se Śrīmatī Rādhārāṇī koupe (Rādhākuṇḍ), je Nejvyššímu Pánu Kṛṣṇovi (Viṣṇuovi) stejně drahé jako Śrīmatī Rādhārāṇī samotná. Mezi všemi *gopīmi* stojí nejvýše jako Kṛṣṇova nejmilovanější.“

Každý, kdo se zajímá o vědomí Kṛṣṇy, by se proto měl nakonec uchýlit k Rādhākuṇḍu a věnovat tam celý svůj život oddané službě. To je závěr Rūpy Gosvāmīho v desátém verši *Upadeśāmṛty.*

NoI 11

कृष्णस्योच्चैः प्रणयवसतिः प्रेयसीभ्योऽपि राधा कुण्डं चास्या
मुनिभिरभितस्तादृगेव व्यधायि ।
यत्प्रेष्ठैरप्यलमसुलभं किं पुनर्भक्तिभाजां तत्प्रेमेदं सकृदपि सरः
स्नातुराविष्करोति ॥ ११ ॥

kṛṣṇasyoccaiḥ praṇaya-vasatiḥ preyasībhyo 'pi rādhā
kuṇḍaṁ cāsyā munibhir abhitas tādṛg eva vyadhāyi
yat preṣṭhair apy alam asulabhaṁ kiṁ punar bhakti-bhājāṁ
tat premedaṁ sakṛd api saraḥ snātur āviṣkaroti

Synonyma

kṛṣṇasya — Pána Śrī Kṛṣṇy; *uccaiḥ* — velmi vysoce; *praṇaya-vasatiḥ* — objekt lásky; *preyasībhyaḥ* — z mnoha milovaných *gopī*; *api* — zajisté; *rādhā* — Śrīmatī Rādhārāṇī; *kuṇḍam* — jezírko; *ca* — také; *asyāḥ* — Její; *munibhiḥ* — velkými mudrci; *abhitaḥ* — ve všech ohledech; *tādṛk eva* — podobně; *vyadhāyi* — je popsáno; *yat* — které; *preṣṭhaiḥ* — nejpokročilejšími oddanými; *api* — dokonce; *alam* — dost; *asulabham* — obtí žné dosáhnout; *kim* — co; *punaḥ* — znovu; *bhakti-bhājām* — pro osoby věnující se oddané službě; *tat* — tato; *prema* — láska k Bohu; *idam* — toto; *sakṛt* — jednou; *api* — dokonce; *saraḥ* — jezírko; *snātuḥ* — toho, kdo se vykoupal; *āviṣkaroti* — se probudí.

Překlad

Z mnoha předmětů přinášejících potěšení a ze všech milovaných dívek z Vrajabhūmi je Śrīmatī Rādhārāṇī jistě nejcennějším předmětem Kṛṣṇovy lásky. Velcí mudrci popisují Její božské jezírko jako Kṛṣṇovi stejně drahé v každém ohledu. Rādhākuṇḍu nepochybně velmi vzácně dosáhnou i velcí oddaní, a proto je obyčejní oddaní dosáhnou ještě obtížněji. Když se člověk pouze jednou v těchto svatých vodách vykoupe, jeho čistá láska ke Kṛṣṇovi se zcela probudí.

Význam

Proč je Rādhākuṇḍ tak vznešený? Jezírko je tak vznešené, protože patří Śrīmatī Rādhārāṇī, která je Śrī Kṛṣṇovi nejdražší. Je nejmilovanější za všech *gopī.* Podobně i Její jezírko, Śrī Rādhākuṇḍ, je velkými mudrci popisováno jako jezírko, které je Kṛṣṇovi stejně drahé jako Rādhā samotná. Kṛṣṇova láska k Rādhākuṇḍu a ke Śrīmatī Rādhārāṇī je ve všech ohledech totožná. Jezírko Rādhākuṇḍ je velmi těžko dosažitelné dokonce i pro velké osobnosti, které se zcela věnují oddané službě, natož pro obyčejné oddané, kteří pouze praktikují *vaidhī bhakti.*

Uvádí se, že oddaný najednou vyvine čistou lásku ke Kṛṣṇovi jako *gopī,* když se jedenkrát vykoupe v Rādhākuṇḍu. Śrīla Rūpa Gosvāmī doporučuje, že i když oddaný nemůže žít na březích Rādhākuṇḍu trvale, měl by se alespoň v jezírku vykoupat tolikrát, kolikrát je to možné. To je v oddané službě

nanejvýš důležitý bod. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura v této souvislosti napsal, že Rādhākuṇḍ je nejvybranějším místem pro ty, kteří se zajímají o pokrok v oddané službě po vzoru přítelkyň (*sakhī*) a důvěrných služebnic (*mañjarī*) Śrīmatī Rādhārāṇī. Živé bytosti, které se touží vrátit domů do transcendentálního království Boha, Goloky Vṛndāvanu, tím, že dosáhnou svých duchovních těl (*siddha-deha*), by měly žít u Rādhākuṇḍu, odevzdat se důvěrným služebnicím Śrī Rādhy a pod jejich vedením Jí neustále sloužit. To je nejvznešenější způsob pro ty, kteří se věnují oddané službě pod ochranou Śrī Caitanyi Mahāprabhua. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura v této souvislosti napsal, že dokonce velcí mudrci a velcí oddaní jako Nārada a Sanaka nemají možnost přijít k Rādhākuṇḍu a vykoupat se tam. Co potom obyčejní oddaní? Když se někomu poštěstí natolik, že se mu naskytne příležitost přijít k Rādhākuṇḍu a jen jednou se tam vykoupat, může vyvinout transcendentální lásku ke Kṛṣṇovi přesně jako *gopī*. Doporučuje se také, že by měl žít na březích Rādhākuṇḍu a měl by být pohroužen v oddané službě Pánu. Měl by se tam pravidelně koupat, vzdát se všech hmotných pojetí a odevzdat se Śrī Rādě a Jejím společnicím *gopīm*. Dělá-li to neustále během svého života, po opuštění těla se vrátí zpátky k Bohu, aby sloužil Śrī Rādě stejně jako meditoval během svého života na březích Rādhākuṇḍu. Závěr je, že žít na březích Rādhākuṇḍu a denně se v něm koupat je nejvyšší dokonalost oddané služby. Je to postavení obtížně dosažitelné i pro velké mudrce a oddané jako Nārada. Sláva Śrī Rādhākuṇḍu nemá mezí. Službou

Rādhākuṇḍu může oddaný získat příležitost stát se společníkem Śrīmatī Rādhārāṇī pod věčným vedením *gopī*.